

**FINANSIELLA INSTRUMENT:
UPPLYSNINGAR OCH
KLASSIFICERING**

REDOVISNINGSRÅDET

JULI 2002

SAMMANFATTNING

Denna rekommendation (RR 27) behandlar hur finansiella instrument skall klassificeras i balansräkningen och vilka upplysningar som skall lämnas för att det skall bli lättare för läsaren av finansiella rapporter att förstå hur finansiella instrument påverkar ett företags resultat, ställning och kassaflöden. Rekommendationen behandlar inte när ett finansiellt instrument skall tas in eller inte längre redovisas i balansräkningen. Den behandlar heller inte hur finansiella instrument skall värderas. Avsikten är att dessa frågor skall behandlas i en kommande rekommendation från Redovisningsrådet. (IASB har gett ut IAS 39, Financial Instruments; Recognition and Measurement).

RR 27 omfattar alla slag av finansiella instrument, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte, med undantag för andelar i dotterföretag, intresseföretag samt joint ventures. Förmåner som utgår efter avslutad anställning, åtaganden till följd av erbjudanden om aktierelaterade förmåner till anställda samt åtaganden till följd av försäkringsavtal omfattas heller inte av RR 27.

Ett *finansiellt instrument* definieras som ett avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. En *finansiell tillgång* kan utgöras av kontanter, en rätt att erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång från ett annat företag eller en rätt att byta ett finansiellt instrument mot ett annat under villkor som kan visa sig förmånliga. En *finansiell skuld* är en skyldighet att erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång till annat företag eller ett åtagande att byta ett finansiellt instrument mot ett annat under villkor som kan visa sig ofördelaktiga. Ett *egetkapitalinstrument* är varje form av avtal som styrker en residual rätt i företagets tillgångar efter avdrag för alla skulder.

Företag som emitterat sammansatta finansiella instrument, dvs. instrument som inrymmer både en finansiell skuld och ett egetkapitalinstrument, skall redovisa delarna var för sig. Ett exempel på ett sammansatt finansiellt instrument är ett konvertibelt skuldebrev. Företag som emitterat ett konvertibelt skuldebrev skall alltså i balansräkningen skilja mellan den finansiella skulden och den option som ger innehavaren rätt att kräva att skuldebrevet omvandlas till aktier.

Finansiella tillgångar och finansiella skulder skall normalt redovisas var för sig i balansräkningen. En kvittning skall ske endast om företaget dels har en legal rätt att kvitta, dels har för avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp.

Finansiella instrument ger upphov till risker av olika slag. Ett syfte med rekommendationen är att ange vilken information företag skall lämna för att det skall bli lättare för läsarna att förstå vilka dessa risker är och vilka åtgärder som företaget vidtagit för att kontrollera riskerna. De risker som diskuteras i rekommendationen är valutarisk, ränterisk, marknadsrisk (en gemensam beteckning för dessa tre slag av risker är prisrisk), kreditrisk, likviditetsrisk samt kassaflödesrisk. Med *valutarisk* avses att värdet av ett finansiellt instrument kan variera på grund av förändringar i valutakurser.

Med *ränterisk* och *marknadsrisk* avses att värdet kan variera på grund av förändringar i räntenivån respektive marknadspriserna. Med *kreditrisk* menas risken för att en motpart i en finansiell transaktion inte kan fullgöra sina åtaganden. Med *likviditetsrisk* menas risken för att ett företag inte kan låna pengar för att möta sina åtaganden. Med *kassaflödesrisk*, slutligen, menas risken för att framtida kassaflöden kan variera i storlek.

Företaget skall också ge en beskrivning av de finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inklusive väsentliga villkor som kan påverka framtida kassaflöden samt vilka principer som företaget använder för att avgöra när ett instrument skall redovisas i balansräkningen inklusive kriterier för hur det skall värderas. Exempel på villkor är förfallotidpunkt, eventuell rätt till förtidsinlösen, räntesatser samt förekomst av säkerheter.

För att de som använder finansiella rapporter skall förstå hur finansiella instrument värderats kan det vara nödvändigt att kommentera hur företaget redovisar kostnader i samband med förvärv eller emissioner, skillnaden mellan anskaffningsvärde (emissionslikvid) och nominellt värde för monetära instrument, principer för redovisning av realiserade och orealiserade vinster och förluster inklusive principer för redovisning av vinster och förluster på instrument som innehåses i säkringssyfte.

Företag skall ange vilka av dess finansiella instrument som är exponerade för ränterisker. Känsligheten för ränteändringar kan exempelvis beskrivas genom att företaget anger hur en ändring av marknadsräntorna med en procentenhet på balansdagen påverkar värdet av instrumenten. Information skall också lämnas om tidpunkten för ränteomförhandling eller förfallotidpunkt samt om den effektiva räntan i de fall detta är tillämpligt.

Information om kreditrisker lämnas genom att företaget anger det maximala belopp, utan hänsyn till eventuella säkerheter, som ett företag kan förlora om en motpart inte skulle fullgöra sina skyldigheter samt om kreditriskerna är koncentrerade geografiskt eller till ett visst kundsegment.

Företag skall lämna information om det verkliga värdet på samtliga finansiella tillgångar och skulder oavsett om dessa redovisats i balansräkningen eller inte. Det verkliga värdet kan fastställas på olika sätt. Företaget skall informera om vilka antaganden som gjorts. Om det inte är praktiskt möjligt att fastställa ett verkligt värde skall detta anges tillsammans med information som gör det möjligt för läsarna att själva bedöma om värdet på de finansiella instrumenten avviker från vad som redovisats i balansräkningen. När det redovisade värdet överstiger det verkliga värdet skall företaget ange skälen till varför ingen nedskrivning gjorts.

När företaget beslutat att ett finansiellt instrument utgör en säkring av framtida transaktioner skall den beskriva vilka dessa transaktioner är samt tiden fram till dess de förväntas inträffa. En beskrivning skall också lämnas av säkringsinstrumentet, storleken av uppskjutna eller orealiserade vinster och förluster samt när dessa vinster och förluster förväntas påverka det redovisade resultatet.

RR 27 träder i kraft den 1 januari 2003.

Denna rekommendation (RR 27) överensstämmer med IAS 32, Financial Instruments: Disclosure and Presentation med bland annat följande undantag:

- Enligt IAS 32 skall finansiella instrument klassificeras i enlighet med den ekonomiska innebörden av de villkor som gäller för instrumentet. Innebörden är bland annat att en preferensaktie under vissa förutsättningar skall klassificeras som ett skuldebrev. Redovisningsrådets bedömning är att detta inte står i överensstämmelse med ÅRL och har därför avstått att ta in bestämmelsen i RR 27.
- IAS 32 tillåter inte att de företag som tagit upp ett lån i exempelvis dollar och som tecknat ett swapavtal för att kunna göra betalningarna i exempelvis kronor, kombinerar lånet och swapavtalet för att kunna redovisa lånet som om det vore upptaget i kronor. Den säkringseffekt som eftersträvas och som föreskrivs i bilaga 2 till RR 8, Redovisning av effekter av ändrade valutakurser skulle därigenom inte uppnås. Redovisningsrådet har därför avstått att ta in bestämmelsen i RR 27.
- Enligt IAS 32 skall företag ange verkliga värden på finansiella instrument utan avdrag för försäljningskostnader. RR 27 anger att verkliga värden skall beräknas som försäljningsvärde med avdrag för försäljningskostnader för att överensstämma med ÅRL.

Innehållsförteckning	Sid.
SYFTE	9
TILLÄMPNINGSOMÅDE	10
DEFINITIONER	11
KLASSIFICERING	14
<i>Emittentens redovisning av sammansatta finansiella instrument</i>	14
<i>Kvittning av finansiella tillgångar och finansiella skulder</i>	15
UPPLYSNINGAR	17
<i>Upplysningar om principer för kontroll av finansiella risker</i>	19
<i>Avtalsvillkor och redovisningsprinciper</i>	19
<i>Ränterisker</i>	22
<i>Kreditrisker</i>	25
<i>Verkligt värde</i>	28
<i>Finansiella tillgångar som redovisas till ett värde som överstiger verkligt värde</i>	30
<i>Säkring av förväntade framtida transaktioner</i>	31
<i>Övriga upplysningar</i>	31
ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER	32
IKRAFTTRÄDANDE	32
ÖVERENSSTÄMMELSE MED IAS	32
<u>BILAGA 1</u>	
EXEMPEL SOM VISAR HUR REKOMMENDATIONEN ÄR TÄNKT ATT TILLÄMPAS	34
<u>BILAGA 2</u>	
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE NORMGIVNING	44
<u>BILAGA 3</u>	
ÄNDRINGAR I RR 8 OCH TILLBAKADRAGANDE AV RR 3	46

FINANSIELLA INSTRUMENT: UPPLYSNINGAR OCH KLASSIFICERING

De avsnitt i denna rekommendation som är skrivna med fet kursiv stil innehåller rekommendationens huvudprinciper. De skall läsas i sammanhang med den förklarande texten som är skriven med normalt typsnitt och i sammanhang med Förord till Redovisningsrådets rekommendationer. Där framgår bl.a. att rekommendationerna inte behöver tillämpas på oväsentliga poster.

I vänstermarginalen refereras till motsvarande punkter i IAS 32, Financial Instruments: Disclosure and Presentation.

SYFTE

Den snabba förändringen av de internationella finansiella marknaderna har medfört en utbredd användning av ett flertal finansiella instrument alltifrån traditionella primära instrument såsom obligationer, till olika former av derivat, såsom ränteswappar. Syftet med denna rekommendation är att underlätta för läsarna av finansiella rapporter att förstå hur finansiella instrument påverkar ett företags ställning, resultat och kassaflöden, oavsett om de redovisats i balansräkningen eller inte.

Denna rekommendation anger vissa regler för hur finansiella instrument skall klassificeras samt anger vilka upplysningar som skall lämnas oavsett om instrumenten redovisats i balansräkningen eller inte. Reglerna om klassificering behandlar redovisningen av sammansatta finansiella instrument samt under vilka förutsättningar finansiella tillgångar och skulder skall kvittas mot varandra.

Reglerna om upplysningar behandlar information om faktorer som påverkar storleken av, tidpunkten för och risker förknippade med framtida betalningar hänförliga till finansiella instrument samt vilka redovisningsprinciper som tillämpats för instrumenten. Företag uppmantras i denna rekommendation att lämna information om vilka slag av finansiella instrument som används, omfattningen av dem, vilka syften de har, vilka risker som är förknippade med dem och vilka principer företaget följer för att kontrollera dessa risker.

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

- 1 *Denna rekommendation omfattar alla slag av finansiella instrument, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte, med undantag för* **1**
 - a) *andelar i dotterföretag, definierade i enlighet med RR 1:00, Koncernredovisning,*
 - b) *andelar i intresseföretag, definierade i enlighet med RR 13, Intresseföretag,*
 - c) *andelar i joint ventures, definierade i enlighet med RR 14, Joint ventures,*
 - d) *åtaganden, inklusive pensionsåtaganden, som arbetsgivare, direkt eller indirekt, har för alla former av förmåner som utgår efter avslutad anställning, definierade i enlighet med RR X, Ersättningar till anställda,*
 - e) *åtaganden som en arbetsgivare har till följd av erbjudanden om aktierelaterade förmåner till anställda, definierade i enlighet med RR X, Ersättningar till anställda, samt*
 - f) *åtaganden till följd av försäkringsavtal.*
- 2 Även om denna rekommendation inte omfattar ett företags innehav av andelar i dotterföretag, omfattar den alla finansiella instrument som redovisas i koncernens balansräkning, oavsett om dessa instrument ägs eller har emitterats av moderföretaget eller ett dotterföretag. Rekommendationen omfattar också finansiella instrument som ägs eller har emitterats av ett joint venture och som redovisas i ägarföretagets balansräkning antingen direkt eller genom tillämpning av klyvningsmetoden. **2**
- 3 Enligt denna rekommendation utgör ett försäkringsavtal ett avtal som exponerar försäkringsgivaren för identifierade förlustrisker på grund av händelser eller omständigheter som inträffar eller upptäcks inom en viss period, däribland dödsfall, sjukdom, invaliditet, skada på egendom, skada på annan och avbrottsskada. Avtal som har formen av försäkringsavtal, men som huvudsakligen innebär en överföring av finansiella risker (se punkt 37), skall emellertid redovisas som finansiella instrument. Exempel kan vara vissa slag av finansiella försäkringar och garantier för att försäkringsföretag eller andra företag skall erhålla en viss avkastning på sina investeringar. Företag som har åtaganden till följd av försäkringsavtal uppmuntras överväga om inte denna rekommendation är tillämplig när det gäller att informera om dessa åtaganden. **3**
- 4 Även andra rekommendationer utgivna av Redovisningsrådet innehåller krav på information om vissa slag av finansiella instrument. Det gäller till exempel RR 6:99, Leasingavtal. **4**

DEFINITIONER

- 5 Följande termer används i denna rekommendation med den innebörd som anges nedan:

5

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller egetkapitalinstrument i ett annat företag. Avtal avseende rå- och stapelvaror, där endera parten har rätt att reglera åtagandet med kontanter eller annat finansiellt instrument, skall behandlas som ett finansiellt instrument med undantag för avtal

- a) som ingåtts för att täcka företagets behov av rå- och stapelvaror för försäljning eller egen förbrukning och där behovet kvarstår efter avtalens ingående,
- b) där syftet med avtalen ansetts i samband med att de ingicks samt
- c) som förväntas bli reglerade genom leverans av varor.

En finansiell tillgång är varje tillgång i form av

- a) kontanter,
- b) avtalsenlig rätt att erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång från ett annat företag,
- c) avtalsenlig rätt att byta finansiella instrument med annat företag under villkor som kan komma att visa sig vara förmånliga eller
- d) egetkapitalinstrument utgivna av annat företag.

En finansiell skuld är varje skuld som innebär en avtalsenlig skyldighet

- a) att erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång till ett annat företag eller
- b) att byta finansiella instrument med annat företag under villkor som kan komma att visa sig vara oförmånliga. Ett företag kan ha en finansiell skuld som kan regleras antingen genom att en finansiell tillgång överlämnas eller genom att egetkapitalinstrument emitteras. Om storleken av emissionen för att reglera skulden är beroende av det verkliga värdet på de emitterade värdepapperen, dvs. om värdet av de emitterade aktierna alltid motsvarar storleken på skulden, är inte innehavaren exponerad för risken att värdet på aktierna kan sjunka. Ett sådant åtagande skall redovisas som en finansiell skuld.

Ett egetkapitalinstrument är varje form av avtal som styrker en residual rätt i företagets tillgångar efter avdrag för alla skulder.

Monetära finansiella tillgångar och finansiella skulder (eller monetära finansiella instrument) är finansiella tillgångar och finansiella skulder som regleras med ett fastställt eller fastställbart belopp.

Verkligt värde är det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs.

Marknadsvärde är vad som kan erhållas i samband med en försäljning eller som kan erläggas i samband med ett förvärv av ett finansiellt instrument på en aktiv marknad.

- 6 I denna rekommendation används begreppen “avtal” och “avtalsenlig” för att beteckna en överenskommelse mellan två eller flera parter med tydliga ekonomiska konsekvenser som parterna har liten, om ens någon, möjlighet att undvika. Avtal kan i likhet med finansiella instrument ha många olika former och behöver inte vara skriftliga. **6**
- 7 Begreppet “företag” i punkt 5 omfattar såväl individer som alla verksamheter oberoende av associationsform. **7**
- 8 I definitionerna av finansiella tillgångar och finansiella skulder ingår begreppen finansiell tillgång och finansiellt instrument utan att för den skull vara cirkeldefinitioner. När det finns en avtalsenlig rätt eller skyldighet att byta ett finansiellt instrument mot ett annat ger instrumenten upphov till finansiella tillgångar, finansiella skulder, eller egetkapitalinstrument. Bytet kan ge upphov till en kedja av avtalsenliga rättigheter eller skyldigheter, men till slut leder det till att ett företag erhåller eller erlägger kontanter eller till ett förvärv eller en emission av egetkapitalinstrument. **8**
- 9 Finansiella instrument omfattar såväl primära instrument såsom kundfordringar, leverantörsskulder och aktier som derivat såsom optioner, terminskontrakt samt ränte- och valutaswappar. Derivat uppfyller definitionen på ett finansiellt instrument, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte, och omfattas därför av denna rekommendation. **9**
- 10 Derivat ger upphov till rättigheter och skyldigheter som innebär att en eller flera av de risker som finns i ett underliggande primärt instrument överförs mellan de parter som ställt ut respektive förvärvat derivatet. Derivat medför inte att äganderätten till det primära finansiella instrumentet övergår när derivatet ställs ut. Denna äganderätt behöver inte heller övergå när derivatet löper ut. **10**
- 11 Materiella tillgångar såsom lager, maskiner, fastigheter, leasade tillgångar samt immateriella tillgångar såsom patent och varumärken är inte finansiella tillgångar. Kontroll över sådana materiella och immateriella tillgångar skapar möjligheter att erhålla framtida inbetalningar eller andra tillgångar, men ger inte upphov till en omedelbar rätt att erhålla kontanter eller andra finansiella tillgångar. **11**
- 12 Tillgångar i form av förutbetalda kostnader, där den framtida ekonomiska nyttan utgörs av leveranser av varor eller tjänster snarare än av kontanter eller andra finansiella tillgångar, utgör inte finansiella tillgångar. På motsvarande sätt utgör inte förutbetalda intäkter eller flertalet garantiavsättningar finansiella skulder, eftersom det sannolika utflödet av ekonomiska resurser utgörs av leveranser av varor eller tjänster snarare än av kontanter eller andra finansiella tillgångar. **12**
- 13 Skulder eller tillgångar som inte grundas på avtal, exempelvis skatteskulder eller skattefordringar, utgör inte finansiella skulder eller tillgångar. Redovisning av inkomstskatter behandlas i RR 9, Inkomstskatter. **13**

- 14 Avtalsenliga rättigheter eller skyldigheter att överföra annat än finansiella tillgångar ingår inte i definitionen av finansiella instrument. Som exempel kan nämnas terminsavtal som bara kan regleras genom leverans av en icke-finansiell tillgång, exempelvis en rå- eller stapelvara. På motsvarande sätt kan de rättigheter/skyldigheter som uppkommer genom ett operationellt leasingavtal avseende en fysisk tillgång bara regleras genom att tjänster erhålls/tillhandahålls. Varken den rätt som den ena parten har att erhålla en icke-finansiell tillgång eller tjänst eller den motsvarande skyldigheten hos den andra parten ger upphov till en rättighet eller skyldighet hos någondera parten att erhålla, leverera eller byta en finansiell tillgång. **14**
- 15 Möjligheten att utöva en avtalsenlig rätt eller skyldigheten att uppfylla en avtalsenlig förpliktelse kan antingen vara ovillkorlig eller beroende av att en framtida händelse inträffar. Ett exempel är en finansiell garanti som ger långivaren en avtalsenlig rätt att erhålla kontanter från garanten och en motsvarande skyldighet för garanten att betala till långivaren om låntagaren inte fullgör sina åtaganden. Den avtalsenliga rättigheten och skyldigheten existerar, eftersom en händelse inträffat (att garantiavtalet ingicks), även om långivarens möjlighet att utnyttja sin rättighet och garantens skyldighet att fullgöra sitt åtagande båda är beroende av att en framtida händelse inträffar eller inte, nämligen låntagarens betalning. En villkorad rättighet och skyldighet omfattas av definitionen av en finansiell tillgång och finansiell skuld, även om många sådana tillgångar och skulder inte uppfyller de krav som gäller för att de skall redovisas i balansräkningen. **15**
- 16 Ett åtagande av ett företag att emittera eller leverera egna aktier, exempelvis i form av teckningsoptioner eller andra slag av optioner, utgör inte en finansiell skuld utan ett egetkapitalinstrument, eftersom företaget inte är skyldigt att erlagga kontanter eller andra finansiella tillgångar. På motsvarande sätt gäller att ett företags utgifter för att förvärva rättigheten att köpa tillbaka egetkapitalinstrument från annan person inte utgör en finansiell tillgång utan en avdragspost från eget kapital. (Se också Akutgruppens uttalande¹⁾ om Återköp av egetkapitalinstrument, baserat på SIC 16, Share Capital – Reacquired Own Equity Instruments [Treasury Shares]). **16**
- 17 Minoritetsintressen som kan uppkomma i en koncernbalansräkning på grund av att ett moderföretag äger mindre än 100 procent av aktierna i ett dotterföretag, utgör varken en finansiell skuld eller eget kapital. I koncernredovisningen redovisas innehav i dotterföretag i enlighet med RR 1:00, Koncernredovisning. Det innebär att dotterföretagets egna kapital antingen elimineras eller redovisas som ett minoritetsintresse skilt ifrån moderföretagets egna kapital. Ett finansiellt instrument som redovisats som en finansiell skuld i ett dotterföretags balansräkning kvarstår som skuld i koncernbalansräkningen för så vitt den inte är koncernintern. Det sätt enligt vilket moderföretaget upprättar koncernredovisningen påverkar inte klassificeringen i dotterföretagets finansiella rapporter. **17**

1) Akutgruppen avser att ge ut ett uttalande baserat på SIC 16.

KLASSIFICERING

Emittentens redovisning av sammansatta finansiella instrument

- 23 *Ett företag som emitterat ett finansiellt instrument som inrymmer både en finansiell skuld och ett egetkapitalinstrument, skall redovisa instrumentets delar var för sig i enlighet med deras ekonomiska innebörd när det redovisas för första gången och definierade i enlighet med punkt 5.* **18**
- 24 Denna rekommendation föreskriver att företag som emitterat ett sammansatt finansiellt instrument som inrymmer både en finansiell skuld och ett egetkapitalinstrument skall redovisa delarna var för sig. Att ett företag valt att emittera ett instrument snarare än två kan bero på olika omständigheter. Emittentens ekonomiska ställning återspeglas bäst om delarna redovisas var för sig i enlighet med deras ekonomiska innebörd. **19**
- 25 I balansräkningen skiljer emittenten av ett sammansatt instrument mellan en skuld, som utgör ett primärt finansiellt instrument, och den option, som utfärdats till innehavaren av instrumentet, att omvandla skulden till aktier i det emitterande företaget. Ett exempel på ett sådant finansiellt instrument är ett konvertibelt skuldebrev. Ur emittentens synvinkel består ett sådant instrument av två delar, en finansiell skuld (ett avtalsenligt åtagande att överlämna kontanter eller andra finansiella tillgångar) och ett egetkapitalinstrument (en option som ger innehavaren rätt att under en viss tid kräva att skuldebrevet omvandlas till aktier). Den ekonomiska innebörden av att emittera ett sådant instrument är i stort sett densamma som att samtidigt emittera antingen ett skuldebrev med rätt till förtida inlösen och fristående teckningsoptioner eller att emittera ett skuldebrev med fränkskiljbara teckningsoptioner. Oavsett vilket alternativ som väljs redovisar emittenten skulden och egetkapitalinstrumentet var för sig i balansräkningen. **20**
- 26 Klassificeringen av ett konvertibelt instrument i dess båda delar, som en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument, ändras inte för att sannolikheten för konvertering ändras, även om en konvertering kommit att framstå som ekonomiskt fördelaktig för vissa innehavare. Innehavare av finansiella instrument agerar inte alltid så som kan förväntas. Agerandet kan till exempel påverkas av att skattekonsekvenserna skiljer sig åt mellan olika innehavare. Dessutom kan sannolikheten för konvertering ändras över tiden. Emittentens åtagande att lösa in skuldebrevet med kontanter kvarstår till dess att skuldebrevet konverteras till aktier eller förfallit. **21**
- 27 Ett finansiellt instrument kan innehålla delar som varken är finansiella skulder eller egetkapitalinstrument. Ett instrument kan exempelvis ge innehavaren rätt att välja mellan att erhålla en icke-finansiell tillgång i form av en råvara och att erhålla aktier. Emittenten redovisar egetkapitalinstrumentet (dvs. optionen att erhålla aktier i stället för råvaran) skilt från instrumentets övriga åtaganden, oavsett om dessa är finansiella eller inte. **22**

- 28 Denna rekommendation behandlar inte hur finansiella instrument skall värderas och anger därför inte någon särskild metod för hur värdet på ett sammansatt instrument kan delas upp på de olika komponenterna. Flera metoder är tänkbara, bland andra att **23**
- värdera den del av instrumentet som är enklast att värdera (vanligen den finansiella skulden) och värdera den andra delen (vanligen egetkapitalinstrumentet) som restpost samt
 - värdera den finansiella skulden och egetkapitalinstrumentet var för sig och sedan justera beloppen proportionellt så att värdet på delarna tillsammans motsvarar vad som gäller för instrumentet som helhet.

Summan av de redovisade värdena på den finansiella skulden och egetkapitalinstrumentet är alltid lika med värdet på det sammansatta finansiella instrumentet när det redovisas för första gången. Uppdelningen av ett sammansatt finansiellt instrument ger alltså inte upphov till vare sig vinst eller förlust.

- 29 Enligt den första metoden i punkt 23 fastställer emittenten av ett konvertibelt skuldebrev först värdet på den finansiella skulden genom att diskontera de framtida betalningarna med den aktuella marknadsräntan för en liknande skuld, men utan rätt till konvertering. Det redovisade värdet på konverteringsrätten erhålls därefter genom att värdet på det konvertibla skuldebrevet minskas med det värde som fastställts för den finansiella skulden. Enligt den andra metoden fastställer emittenten värdet på konverteringsrätten direkt med ledning av uppgifter om det verkliga värdet på andra liknande optioner, om sådana finns, eller med hjälp av etablerade värderingsmodeller för optioner. Det redovisade värdet på var och en av delarna justeras därefter proportionellt i den utsträckning som krävs för att summan av värdena skall motsvara vad som erhållits för det konvertibla skuldebrevet. **24**

Kvittning av finansiella tillgångar och finansiella skulder

- 33 *En finansiell tillgång och en finansiell skuld skall kvittas och redovisas med ett nettobelopp i balansräkningen när ett företag **25***
- har en legal rätt att kvitta posterna mot varandra samt*
 - har för avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt avyttra tillgången och reglera skulden.*

*Redovisning av en finansiell tillgång och en finansiell skuld med ett nettobelopp skall också ske när flera finansiella instrument efterliknar ett finansiellt instrument i valuta- och räntesäkringstransaktioner. **26***

- 34 Denna rekommendation föreskriver att finansiella tillgångar och finansiella skulder skall kvittas mot varandra när detta återspeglar företagets förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera finansiella instrument. När ett företag har rätt att erhålla eller erlagga ett nettobelopp, och har för avsikt att göra detta, har det i själva verket endast en finansiell tillgång eller en finansiell skuld. Om så inte är fallet, redovisas de finansiella tillgångarna och skulderna var för sig på ett sätt som speglar den roll de har som resurser eller åtaganden för företaget. **27**

- 35 En kvittning av en finansiell tillgång och en finansiell skuld och en redovisning enbart av ett nettobelopp är inte samma sak som att upphöra att redovisa en finansiell tillgång eller finansiell skuld. Kvittning ger inte upphov till vinster eller förluster, vilket däremot kan vara fallet när ett företag upphör att redovisa ett finansiellt instrument. Då försvinner inte bara posten från balansräkningen utan en resultateffekt kan också uppkomma. **28**
- 36 Låntagarens legala kvittningsrätt, på grund av avtal eller på annan grund, innebär att låntagaren kan reglera eller på annat sätt eliminera ett förfallet belopp till en borgenär genom att ställa den mot en betalning från borgenären. Undantagsvis kan en låntagare ha en legal rätt att ställa en fordran från tredje person mot betalningen till borgenären förutsatt att det finns ett avtal mellan de tre parterna som klart reglerar låntagarens rätt till kvittning. Eftersom kvittningsrätten är en legal rätt, kan de villkor som utgör stöd för kvittningsrätten skilja sig åt från ett land till ett annat. Det måste därför klargöras vilken lagstiftning som skall tillämpas mellan parterna. **29**
- 37 Förekomsten av en legal rätt att kvitta en finansiell tillgång mot en finansiell skuld påverkar de rättigheter och skyldigheter som är förknippade med sådana tillgångar och skulder och som kan ha en väsentlig påverkan på hur företaget är exponerat för kredit- och likviditetsrisker. Förekomsten av en rätt att kvitta är dock inte i sig en tillräcklig grund för kvittning. I avsaknad av en avsikt att kvitta eller att reglera posterna samtidigt påverkas inte storleken av och tidpunkten för företagets framtida kassaflöden. När ett företag har för avsikt att utnyttja sin rätt att kvitta eller att reglera posterna samtidigt, ger dock en netto-redovisning av tillgången och skulden en bättre bild av storleken av och tidpunkten för de förväntade framtida kassaflödena och av de risker som dessa kassaflöden är exponerade för. Om en av parterna – eller båda – har för avsikt att reglera sina mellanhavanden netto, men utan legalt stöd, så är inte detta en tillräcklig grund för kvittning, eftersom de rättigheter och skyldigheter som är förknippade med de enskilda finansiella tillgångarna och skulderna kvarstår oförändrade. **30**
- 38 Hur ett företag avser att reglera vissa tillgångar och skulder kan påverkas av etablerad handelssed, kraven från de finansiella marknaderna eller andra omständigheter som begränsar möjligheterna att erlægga ett nettobelopp eller att reglera posterna samtidigt. När ett företag har rätt att kvitta, men inte har för avsikt att utnyttja denna rätt eller att reglera posterna samtidigt, lämnas upplysning om hur detta påverkar exponeringen för kreditrisker i enlighet med punkt 61. **31**
- 39 Ett exempel på samtidig reglering av två finansiella instrument är när avveckling sker via en clearingorganisation. Under sådana förhållanden motsvaras de kassaflöden som uppstår av ett enda nettobelopp och det finns ingen exponering för vare sig kredit- eller likviditetsrisker. Under andra förhållanden kan ett företag som avvecklar två instrument genom att erhålla och erlægga skilda belopp bli exponerad för kreditrisken avseende hela tillgången och likviditetsrisken för hela skulden. Sådana risk-exponeringar kan vara väsentliga även om de är kortvariga. Därför anses en avyttring av en finansiell tillgång och en reglering av en finansiell skuld ha skett samtidigt endast om transaktionerna inträffar i samma ögonblick. **32**

40 De förutsättningar för kvittning som anges i punkt 25 är i allmänhet inte uppfyllda och kvittning vanligtvis inte förenlig med denna rekommendation när

33

- a) finansiella tillgångar och finansiella skulder är förknippade med finansiella instrument som är exponerade för samma primära risker (ett exempel är tillgångar och skulder som ingår i en portfölj av terminskontrakt eller andra derivat), men med olika motparter,
- b) finansiella eller andra tillgångar använts som säkerhet för lån där långivaren inte har regressrätt gentemot låntagaren om säkerheten är otillräcklig (så kallade non-recourse lån),
- c) finansiella tillgångar har lagts in i en depå av en låntagare för att reglera ett åtagande, men där långivaren inte godkänt arrangemanget eller
- d) ett företag drabbats av en förlust, men förväntar sig att kompenseras av en tredje part till följd av ett försäkringsavtal.

41 Företag som ingår ett stort antal transaktioner med finansiella instrument med en enskild motpart kan sluta ett ramavtal avseende kvittning. Ett sådant avtal innebär att alla finansiella instrument som täcks av avtalet regleras netto i händelse av utebliven betalning eller vid förfall av ett enskilt kontrakt. Denna typ av avtal är vanligt förekommande bland finansiella institutioner för att åstadkomma ett skydd i händelse av betalningsinställelse eller andra händelser som gör att motparten inte kan fullgöra sina åtaganden. Ett ramavtal för kvittning skapar vanligen en legal kvittningsrätt och påverkar regleringen av enskilda finansiella tillgångar och finansiella skulder endast i fall av utebliven betalning eller andra omständigheter som inte förväntas inträffa i den normala affärsverksamheten. Denna typ av ramavtal utgör inte en grund för kvittning om inte båda förutsättningarna i punkt 25 är uppfyllda. När finansiella tillgångar och finansiella skulder som omfattas av ett ramavtal för kvittning inte kvittas, skall upplysning om hur detta påverkar företagets kreditrisk lämnas i enlighet med punkt 61.

34

Enligt punkt 26 sker redovisning med ett nettobelopp när flera finansiella instrument används för att efterlikna ett enskilt finansiellt instrument. Ett exempel är när ett företag säljer exempelvis euro på termin mot kronor för att skydda sig mot kursförluster på en fordran och redovisar fordran som om den vore en fordran i kronor i enlighet med bilaga 2 i RR 8, Redovisning av effekter av ändrade valutakurser. Andra exempel är när ett företag ingår ett så kallat swap-avtal för att ändra en rörlig ränta på en skuld till en fast ränta.

35

UPPLYSNINGAR

42 Syftet med de upplysningskrav som ställs enligt denna rekommendation är att ge information som underlättar för läsarna att förstå hur finansiella instrument påverkar ett företags ställning, resultat och kassaflöden, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte, och att underlätta en uppskattning av storlek, tidpunkt och risker beträffande de framtida kassaflöden som är hänförliga till dessa instrument. Förutom krav på specificerade upplysningar om enskilda finansiella instrument uppmunt-

36

ras företag att diskutera omfattningen av användningen av finansiella instrument, de risker de medför och vilket syfte de tjänar. En diskussion kring företagets principer för att kontrollera de risker som är förknippade med de finansiella instrumenten, inklusive principer för säkring av risker och av företagets agerande för att undvika en koncentration av risker samt förekomsten av krav på säkerheter för att minska kreditrisker, ger värdefull bakgrundsinformation som är oberoende av vilka instrument som innehas vid en viss tidpunkt. Några företag lämnar sådan information i en särskild kommentar till företagets risker snarare än som en del av de finansiella rapporterna.

- 43 Transaktioner med finansiella instrument kan leda till att ett företag tar på sig någon av de finansiella risker som beskrivs nedan eller överför sådana risker till någon annan. Den information som rekommendationen föreskriver skall lämnas, hjälper läsarna av de finansiella rapporterna att utvärdera omfattningen av de risker som är hänförliga till finansiella instrument oavsett om de redovisats i balansräkningen eller inte.

37

- a) Priserisk – Det finns tre typer av priserisk: Valutarisk, ränterisk och marknadsrisk.
- I) Valutarisk är risken att värdet på ett finansiellt instrument varierar på grund av förändringar i valutakurser.
 - II) Ränterisk är risken att värdet på ett finansiellt instrument varierar på grund av förändringar i marknadsräntor.
 - III) Marknadsrisk är risken att värdet på ett finansiellt instrument varierar på grund av förändringar i marknadspriser, oavsett om förändringarna beror på faktorer som är specifika för ett enskilt värdepapper eller faktorer som påverkar alla värdepapper som handlas på marknaden.
- Begreppet "priserisk" innebär inte bara en risk för förluster, utan också möjlighet till vinster.
- b) Kreditrisk – Kreditrisk är risken att en part i en transaktion med ett finansiellt instrument inte kan fullgöra sitt åtagande och därigenom orsakar den andra parten en förlust.
- c) Likviditetsrisk – Likviditetsrisk är risken att ett företag får svårigheter med att få fram pengar för att möta åtaganden förknippade med finansiella instrument. Likviditetsrisk kan uppkomma på grund av svårigheter att snabbt sälja en finansiell tillgång till ett pris som ligger nära det verkliga värdet.
- d) Kassaflödesrisk – Kassaflödesrisk är risken att de framtida kassaflöden som är förknippade med ett monetärt finansiellt instrument varierar i storlek. För exempelvis låneinstrument med rörlig ränta uppkommer sådana variationer på grund av ändringar i det finansiella instrumentets effektiva ränta, vanligen utan en motsvarande förändring av instrumentets verkliga värde.

Upplysningar om principer för kontroll av finansiella risker

- 43 A *Företag skall beskriva sina mål och policies för sin finansiella riskhantering, inklusive policy för säkring av de framtida betalningar för vilka säkringsredovisning tillämpas, uppdelat på huvudtyper av betalningar.* **38**
- 44 Denna rekommendation anger inte hur eller var information om finansiella instrument skall lämnas i de finansiella rapporterna. När det gäller sådana instrument för vilka erforderlig information anges i balansräkningen är det inte nödvändigt att informationen upprepas i noterna. När det gäller finansiella instrument som inte redovisas i balansräkningen ges informationen bäst i noter eller i kompletterande tabeller. Den information som lämnas kan vara en kombination av sådana kommentarer och kvantitativa uppgifter, som är lämpliga med hänsyn till instrumentets karaktär och betydelse för företaget. **39**
- 45 Hur detaljerade uppgifter som skall lämnas om vissa finansiella instrument är en fråga för bedömning med beaktande av instrumentens relativa betydelse. Det är viktigt att uppnå en balans mellan risken för att tynga de finansiella rapporterna med allt för detaljerade uppgifter som kan vara mindre värdefulla för läsarna och risken för att väsentlig information döljs till följd av en alltför hög aggregationsnivå. Om exempelvis ett företag har ingått ett stort antal kontrakt med likartade villkor och inget kontrakt är särskilt betydelsefullt, så är det tillfyllest om företaget lämnar uppgifter i sammandrag om kontrakten. Å andra sidan kan uppgifter om ett visst instrument vara betydelsefullt om exempelvis instrumentet utgör en väsentlig del av företagets finansiering. **40**
- 46 Företaget grupperar finansiella instrument på ett sätt som gör att den information som lämnas blir meningsfull. Grupperingen kan exempelvis baseras på instrumentens egenskaper, huruvida instrumenten redovisas i balansräkningen eller inte samt, för instrument som redovisas i balansräkningen, efter värderingsprincip. Vanligen görs härvid en åtskillnad mellan poster som värderas till anskaffningsvärde och verkligt värde. När belopp som anges i noter eller i tabeller hänför sig till tillgångar eller skulder som redovisats i balansräkningen lämnas uppgifter som möjliggör en avstämning mot beloppen i balansräkningen. När ett företag är part i ett finansiellt instrument som inte omfattas av denna rekommendation, exempelvis ett försäkringsavtal, utgör dessa instrument ett (eller flera) slag av finansiella tillgångar eller finansiella skulder som redovisas separat i förhållande till de instrument som omfattas av denna rekommendation. **41**

Avtalsvillkor och redovisningsprinciper

- 47 *För varje slag av finansiella tillgångar, finansiella skulder samt eget kapitalinstrument, vare sig de redovisas i balansräkningen eller ej, skall ett företag ange* **42**
- a) *en beskrivning av omfattningen och karaktären av de finansiella instrumenten, inklusive väsentliga villkor som kan komma att påverka storlek, tidpunkt och graden av säkerhet beträffande framtida kassaflöden samt*

b) vilka redovisningsprinciper och metoder som företaget använder, inklusive kriterierna för när ett instrument redovisas i balansräkningen.

- 48 De villkor som avtalats är viktiga när det gäller att bedöma storlek, tidpunkt och risker beträffande framtida in- och utbetalningar förknippade med ett finansiellt instrument. Avtalsvillkoren beskrivs när finansiella instrument är viktiga för ett företag i relation till dess ekonomiska ställning eller till dess bedömda framtida rörelseresultat, oavsett om de redovisats i balansräkningen eller inte och oavsett om de redovisas enskilt eller i grupp. Om inget enskilt instrument är väsentligt för en bedömning av framtida kassaflöden för ett visst företag, lämnas en redogörelse för viktigare karakteristika hos instrumenten genom hänvisning till lämpliga grupperingar av likartade instrument. **43**
- 49 Följande är exempel på sådana villkor som företaget kan behöva informera om när finansiella instrument som ett företag äger eller har emitterat, enskilt eller i grupp, ger upphov till vad som kan visa sig vara en väsentlig exponering för de risker som beskrivs i punkt 37: **44**
- a) Nominellt belopp eller motsvarande. För vissa instrument, exempelvis ränteswappar, kan det nominella beloppet utgöras av det belopp som framtida betalningar utgår ifrån.
 - b) Förfallotidpunkt.
 - c) Någon av parternas rätt till förtida inlösen, inklusive den period eller tidpunkt när rätten kan utnyttjas samt lösenpriset eller ett intervall för lösenpriset.
 - d) Någon av parternas option att konvertera eller byta instrumentet mot ett annat finansiellt instrument eller en annan tillgång eller skuld samt period eller tidpunkt för när optionen kan utnyttjas. Information lämnas också om utbytesförhållandet.
 - e) Storlek av och tidpunkt beträffande kommande avtalsenliga in- eller utbetalningar av instrumentets nominella belopp.
 - f) Angiven räntesats eller räntebelopp, utdelning eller annan periodisk avkastning på det nominella beloppet, inklusive tidpunkter för betalningarna.
 - g) Innehav av säkerheter avseende finansiella tillgångar eller lämnade pantar avseende finansiella skulder.
 - h) Den valuta i vilken in- eller utbetalningar erläggs om detta sker i annan valuta än företagets rapportvaluta.
 - i) Information enligt punkterna a) till h) ovan om ett sådant instrument som kan komma att erhållas vid ett byte mot ett instrument som innehas.
 - j) Förekomsten av villkor som, om de inte uppfylls, har väsentlig betydelse för andra villkor. Ett exempel kan vara en begränsning av skuldsättningsgraden för ett obligationslån som, om det inte uppfylls, gör att lånet förfaller till betalning omedelbart.
- 50 När klassificeringen av ett finansiellt instrument avviker från dess legala form är det önskvärt att företaget beskriver karaktären på instrumentet i not. **45**

- 51 Värdet av information om omfattningen och karaktären av finansiella instrument ökar när företaget lyfter fram samband mellan enskilda instrument som kan påverka storlek, tidpunkt eller risker beträffande framtida kassaflöden. Ett exempel på ett sådant samband är när ett företag innehar kapitalplacersaktier och har köpt en säljoption avseende dessa aktier. På liknande sätt är det viktigt att företaget informerar om sambandet mellan delarna i ett "syntetiskt instrument", exempelvis när ett företag har ett lån till fast ränta, där den ursprungliga upplåningen är till rörlig ränta, men där den rörliga räntan bytts ut mot (swappats till) en fast ränta. I vad mån riskexponeringen ändrats genom sambandet mellan tillgångar och skulder kan framgå av upplysningar som nämnts under punkt 44, men ibland kan ytterligare information vara erforderlig. **46**
- 52 I enlighet med RR 22, Utformning av finansiella rapporter, skall företag lämna en utförlig beskrivning av alla viktigare redovisningsprinciper, både generellt och när principerna tillämpas på viktigare transaktioner och situationer som uppkommer i företagets rörelse. När det gäller finansiella instrument omfattar sådana uppgifter **47**
- a) vilka kriterier som används för att avgöra när en finansiell tillgång eller finansiell skuld redovisas i balansräkningen respektive när tillgången/skulden inte längre redovisas,
 - b) de grundläggande värderingsprinciper som tillämpas för finansiella tillgångar och finansiella skulder både när de redovisas för första gången och därefter, samt
 - c) principerna för hur intäkter och kostnader hänförliga till de finansiella tillgångarna och finansiella skulderna redovisas och fastställs.
- 53 Följande är exempel på transaktioner för vilka det kan vara nödvändigt att ange vilka redovisningsprinciper som gäller: **48**
- a) Överföringar av finansiella tillgångar, där överlåtaren har kvar ett intresse eller någon form av engagemang. Exempel är värdepapperisering av finansiella tillgångar, repor samt omvända repor.
 - b) Överföringar av finansiella tillgångar till en depå i syfte att reglera en skuld vid förfall, men där överföringen inte medför att låntagaren befrias från sitt åtagande i samband med överföringen. En vanlig beteckning på denna typ av transaktion är "(in-substance) defeasance".
 - c) Förvärv eller emissioner av olika finansiella instrument som ett led i en serie transaktioner, där syftet är att efterlikna, "syntetisera", effekten av ett förvärv eller emission av ett enskilt instrument.
 - d) Förvärv eller emission av finansiella instrument i syfte att minska företagets riskexponering.
 - e) Förvärv eller emission av monetära finansiella instrument med en nominell ränta som avviker från gällande marknadsränta vid emissions-tidpunkten.
- 54 För att läsarna av finansiella rapporter skall få tillräcklig information för att förstå hur finansiella tillgångar och finansiella skulder har värderats räcker det inte med att ange huruvida ett visst slag av finansiella tillgångar eller finansiella skulder värderats till anskaffningsvärde eller verkligt värde, utan det krävs också information om hur den valda prin- **49**

cipen tillämpats. Det innebär att för finansiella instrument som redovisas till exempelvis anskaffningsvärde, kan ett företag behöva informera om hur det redovisar

- a) kostnader i samband med förvärv eller emissioner,
- b) skillnaden mellan anskaffningsvärde (emissionslikvid) för monetära finansiella tillgångar och finansiella skulder och instrumentets nominella värde,
- c) förändringar i uppskattade framtida kassaflöden hänförliga till ett monetärt finansiellt instrument såsom ett skuldebrev indexerat till ett råvarupris,
- d) ändrade förhållanden som ger upphov till en betydande osäkerhet om möjligheten att erhålla avtalade belopp från monetära finansiella instrument,
- e) en nedgång i det verkliga värdet på en finansiell tillgång under det redovisade värdet samt
- f) omförhandlingar av villkor för finansiella skulder.

För finansiella tillgångar och finansiella skulder som värderats till verkligt värde anges om det verkliga värdet härletts från noterade marknadspriser, oberoende värderingar, diskontering av framtida kassaflöden eller på annat sätt samt om de väsentliga antaganden som ligger bakom beräkningarna.

- 55 Företag lämnar upplysning om principerna för redovisning av realiserade och orealiserade vinster och förluster, räntor och andra intäkter samt kostnader hänförliga till finansiella tillgångar och skulder. Informationen innefattar upplysning om principer för redovisning av vinster och förluster på instrument som innehas i säkringssyfte. När ett företag redovisar intäkter och kostnader netto, trots att motsvarande finansiella tillgångar och finansiella skulder inte nettoredovisats, anges skälen för detta när beloppen är väsentliga.

50

Ränterisker

- 56 *För varje slag av finansiella tillgångar och finansiella skulder, vare sig de redovisas i balansräkningen eller ej, skall företag lämna information om sin exponering för ränterisker, inklusive*

51

- a) *tidpunkten för ränteomförhandling eller förfallotidpunkten, (den tidpunkt som infaller först) samt*
- b) *effektiv ränta, om detta är tillämpligt.*

- 57 Företag skall lämna information om sin exponering för effekter av framtida förändringar i de aktuella räntenivåerna. Förändringar i marknadsräntorna har en direkt effekt på de avtalsenligt bestämda kassaflödena för vissa finansiella tillgångar och finansiella skulder (kassaflödesrisk) och på det verkliga värdet för andra (priserisk).

52

- 58 Information om förfallotidpunkten, eller tidpunkten för ränteomförhandling om denna infaller tidigare, anger den tidsperiod under vilken räntesatsen är bunden och information om den effektiva räntan anger till vilken nivå den är bunden. Information om detta ger läsarna av finansiella

53

rapporter ett underlag för att bedöma vilka ränterisker ett företag är exponerat för och därigenom utrymmet för vinster eller förluster. För instrument som innehåller villkor för ränteomförhandling före förfallotidpunkten, är information om tiden fram till nästa ränteomförhandling viktigare än förfallotidpunkten.

- 59 Som komplettering till uppgifterna om avtalsenliga tidpunkter för ränteomförhandling eller förfall, kan ett företag välja att lämna information om förväntade tidpunkter för ränteomförhandling eller förfall när dessa avviker väsentligt från de avtalade tidpunkterna. Sådan information kan vara särskilt värdefull, exempelvis när ett företag, med rimlig säkerhet, kan bedöma amorteringar på fasträntelån före förfallotidpunkten när detta görs som ett led i företagets hantering av sina ränterisker. Den kompletterande informationen inkluderar upplysningar om att den är baserad på ledningens bedömning av framtida händelser och förklarar vilka antaganden som gjorts om tidpunkter för ränteomförhandling eller förfall och hur dessa tidpunkter avviker från de avtalade. **54**
- 60 Företag skall ange vilka av dess finansiella tillgångar och finansiella skulder som **55**
- a) är exponerade för ränterisker såsom monetära finansiella tillgångar och finansiella skulder med bunden ränta,
 - b) är exponerade för en räntemässig kassaflödesrisk såsom monetära finansiella tillgångar och finansiella skulder med rörlig ränta som förändras när marknadsräntorna förändras samt
 - c) inte är exponerade för ränterisker, såsom vissa aktierelaterade instrument.
- 61 Den effektiva räntan på ett monetärt finansiellt instrument är den ränta som, när den används i en nuvärdesberäkning, ger instrumentets redovisade värde. I nuvärdesberäkningen används räntesatsen för alla framtida in- eller utbetalningar från bokslutstidpunkten fram till tidpunkten för ränteomförhandling (förfall) och det förväntade redovisade värdet (nominella beloppet) vid denna tidpunkt. Räntesatsen är en historisk räntesats för fasträntelån som redovisas till upplupet anskaffningsvärde och den aktuella marknadsräntan för instrument som löper med rörlig ränta eller som redovisas till verkligt värde. Den effektiva räntan är lika med instrumentets internränta för perioden. **56**
- 62 Kravet i punkt 51 b) om redovisning av den effektiva räntan gäller för obligationer, reverser och liknande monetära finansiella instrument, vars framtida betalningar ger innehavaren en avkastning och utställaren en kostnad som återspeglar pengarnas tidsvärde. Kravet gäller inte för icke-monetära instrument eller derivat som inte löper med en fastställbar ränta. För vissa instrument, såsom ränterelaterade derivat inklusive ränteswappar, FRA's (Forward Rate Agreements) och ränterelaterade optioner, som är exponerade för kassaflödes- eller prisrisker till följd av ändrade marknadsräntor, saknar uppgifter om effektiv ränta intresse. När ett företag lämnar information om den effektiva räntan, skall det emellertid ange hur exponeringen för ränterisk påverkas av förekomsten av säkringsinstrument såsom ränteswappar. **57**

63 Ett företag kan ha kvar en ränteexponering hänförlig till finansiella tillgångar som inte längre redovisas i balansräkningen på grund av exempelvis en värdepapperisering. Företaget kan också bli exponerat för ränterisker på grund av en transaktion trots att den inte ger upphov till en finansiell tillgång eller finansiell skuld i balansräkningen. Ett exempel är ett avtal om att låna ut pengar i framtiden till en viss fast ränta. I dessa fall lämnar företaget information som gör det möjligt för läsarna av de finansiella rapporterna att förstå innebörden och omfattningen av exponeringen. I fallet med en värdepapperisering eller liknande överföring av finansiella tillgångar, omfattar denna information normalt en beskrivning av de tillgångar som överförts, nominellt belopp, räntesats och löptid samt villkor som gör att företaget har kvar en exponering för ränterisker. I fallet med ett avtal om att låna ut pengar i framtiden, omfattar informationen normalt det nominella beloppet, räntesats och löptid för det lånebelopp som avtalats och de väsentliga villkoren som ger upphov till en ränteexponering.

58

64 Vilken verksamhet som ett företag bedriver och omfattningen av dess transaktioner med finansiella instrument avgör om information om ränterisker lämnas i löpande text, i tabeller eller genom en kombination av dessa alternativ. När ett företag har ett större antal finansiella instrument som är exponerade för ränterelaterade kassaflödes- eller prISRISKEr, kan det välja ett eller flera av följande alternativ för att lämna informationen:

59

- a) Det redovisade värdet av finansiella instrument som är exponerade för ränterisker kan anges i tabellform, där man skiljer mellan instrument vars tidpunkt till ränteomförhandling eller förfall
 - I) understiger ett år från balansdagen,
 - II) överstiger ett men understiger fem år från balansdagen samt
 - III) överstiger fem år från balansdagen.
- b) När ett företags resultat väsentligt påverkas av dess ränteexponering, eller förändringar i denna, är det önskvärt med mer detaljerad information. Företag, såsom banker, kan exempelvis göra en åtskillnad mellan det redovisade värdet av finansiella instrument, där tiden till ränteomförhandling eller förfall
 - I) understiger en månad från balansdagen,
 - II) överstiger en men understiger tre månader från balansdagen samt
 - III) överstiger tre men understiger tolv månader från balansdagen.
- c) På liknande sätt kan ett företag ange hur det redovisade värdet för olika slag av finansiella tillgångar och finansiella skulder som löper med rörlig ränta fördelar sig på olika löptider.
- d) Information om räntesatser kan lämnas för enskilda finansiella instrument eller kan information om vägda genomsnittliga räntesatser eller intervall av räntesatser lämnas för grupper av finansiella instrument. Företag skiljer mellan instrument som är uttryckta i olika valutor och med olika kreditrisker om sådana skillnader medför väsentliga skillnader i de effektiva räntesatserna.

65 I vissa fall kan ett företag lämna användbar information om sin exponering för ränterisker genom att ange hur en förändring av marknadsräntorna påverkar värdet av de finansiella instrumenten samt framtida vinster och kassaflöden. Känsligheten för ränteändringar kan exempelvis baseras på en antagen förändring av räntorna med en procentenhet per balansdagen. Effekterna av en förändring av räntesatserna omfattar förändringar i ränteintäkter och räntekostnader hänförliga till instrument som löper med rörlig ränta samt värdeförändringar på fastränteinstrument som värderas till verkligt värde. Den angivna räntekänsligheten kan begränsas till de direkta effekterna av en ränteändring på innehavet av räntebärande finansiella instrument per balansdagen, eftersom de indirekta effekterna av en ränteändring på de finansiella marknaderna och för enskilda företag normalt inte kan förutses på ett tillförlitligt sätt. När ett företag anger sin räntekänslighet anger det på vilka grunder som informationen baserats.

60

Kreditrisker

66 *För varje slag av finansiella tillgångar, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte, skall företaget lämna uppgifter om sin exponering för kreditrisker, däribland*

61

a) det belopp som bäst representerar den maximala exponeringen för kreditrisker på balansdagen utan hänsyn tagen till eventuella säkerheter som kan tas i anspråk om låntagaren inte fullgör sina åtaganden samt

b) väsentliga koncentrationer av kreditrisker.

67 Ett företag lämnar information om sina kreditrisker för att möjliggöra för läsare av de finansiella rapporterna att bedöma konsekvenserna med avseende på kassaflödet av att en motpart inte fullgör sina skyldigheter avseende framtida inbetalningar hänförliga till företagets finansiella tillgångar. Om en motpart inte fullgör sina skyldigheter, ger det upphov till en kostnad som skall redovisas i resultaträkningen. Punkt 61 kräver inte att företaget gör en bedömning av sannolikheten att en motpart inte fullgör sina skyldigheter.

62

68 Syftet med att lämna upplysning om belopp som är exponerade för kreditrisker utan hänsyn till möjligheten att realisera värdet av erhållna säkerheter (den maximala exponeringen för kreditrisker) är

63

a) att ge läsarna av finansiella rapporter ett konsekvent mått på det belopp som är exponerat för kreditrisker avseende finansiella tillgångar oavsett om dessa redovisas i balansräkningen eller inte samt

b) att beakta möjligheten av att den maximala kreditförlusten kan avvika från det redovisade värdet på en finansiell tillgång eller det verkliga värdet på en finansiell tillgång som inte redovisas i balansräkningen, men för vilken uppgifter om verkligt värde lämnas på annat ställe i de finansiella rapporterna.

69 Det belopp som redovisas för finansiella tillgångar i balansräkningen, efter avdrag för eventuella avsättningar för kreditförluster, representerar normalt det belopp som är exponerat för kreditrisker. När det exempelvis gäller en ränteswap som redovisas till verkligt värde, är den maximala exponeringen för kreditförluster normalt det redovisade värdet, eftersom det motsvarar kostnaden vid den aktuella marknadsräntan för att ersätta swapavtalet i händelse av utebliven betalning. I dessa fall räcker det med den information som ges i balansräkningen. Å andra sidan kan ett företags maximala exponering för kreditförluster avvika väsentligt från tillgångarnas redovisade värden eller från uppgifter om tillgångarnas verkliga värden som framgår av punkterna 65 och 66. I dessa fall är det nödvändigt att lämna ytterligare information i enlighet med kraven i punkt 61 a).

64

70 En finansiell tillgång, för vilken det finns en legal rätt till kvittning mot en finansiell skuld, redovisas brutto i balansräkningen, dvs. utan hänsyn till kvittningsrätten, om inte företaget har för avsikt att kvitta eller att reglera båda posterna samtidigt. Företaget skall ändå lämna upplysning om förekomsten av den legala kvittningsrätten när det lämnar information i enlighet med punkten 61. Om ett företag har rätt till likvid från försäljningen av en finansiell tillgång innan det skall reglera en finansiell skuld med ett lika stort eller större belopp, har företaget möjlighet att utnyttja sin kvittningsrätt för att undvika att drabbas av förlust i händelse av utebliven betalning från motparten. Om emellertid företaget förväntas reagera på motpartens uteblivna betalning, eller sannolikt kommer att reagera, genom att förlänga löptiden för den finansiella tillgången, är företaget exponerat för en kreditrisk om förlängningen medför att tidpunkten för när företaget väntas erhålla likvid förskjuts bortom den tidpunkt då den finansiella skulden skall regleras. För att informera läsarna av finansiella rapporter om hur mycket exponeringen för kreditförluster har minskat vid en viss tidpunkt, anger företaget förekomsten och effekten av kvittningsrätten när likviden från den finansiella tillgången förväntas erhållas i enlighet med avtalsvillkoren. När den finansiella skulden som omfattas av kvittningsrätten väntas regleras innan likvid erhållits för den finansiella tillgången, har företaget en kreditrisk-exponering för hela beloppet på den finansiella tillgången, eftersom motparten kan ställa in betalningarna så snart skulden blivit reglerad.

65

71 Ett företag kan ha ingått ett eller flera ramavtal avseende kvittning som kan minska kreditriskexponeringen utan att för den skull uppfylla kriterierna för kvittning. När ett ramavtal minskar exponeringen för kreditförluster i väsentlig grad för finansiella tillgångar som inte kvittats mot finansiella skulder med samma motpart, lämnar företaget information om överenskommelsen. Sådan information visar att

66

- a) den kreditrisk som är hänförlig till finansiella tillgångar som omfattas av ett ramavtal avseende kvittning elimineras bara i den utsträckning som finansiella skulder med samma motpart kommer att regleras efter det att tillgångarna realiserats samt
- b) omfattningen av minskningen av företagets exponering för kreditrisker på grund av förekomsten av ramavtalet för kvittning kan ändras väsentligt kort tid efter balansdagen, eftersom exponeringen påverkas av varje transaktion som ingår i ramavtalet.

Det är också önskvärt att ett företag lämnar information om de villkor i dess ramavtal avseende kvittning som är avgörande för hur mycket kreditrisken minskar.

- 72 När det inte finns någon kreditrisk hänförlig till en finansiell tillgång som inte redovisas i balansräkningen eller när den maximala exponeringen är begränsad till det nominella beloppet om vilket information lämnats i enlighet med punkt 42 eller till verkligt värde om vilket information lämnats i enlighet med punkt 72, krävs ingen ytterligare information för att uppfylla kraven i punkt 61 a). För vissa finansiella tillgångar kan emellertid den maximala kreditförlusten avvika väsentligt från de värden som anges i enlighet med punkterna 42 och 72 vid utebliven betalning från motparten. Ett företag kan exempelvis ha rätten att kvitta en förlust på en finansiell tillgång mot en finansiell skuld, där varken tillgången eller skulden redovisas i balansräkningen. I dessa fall kräver punkt 61 a) att företaget lämnar information utöver vad som krävs i punkterna 42 och 72. **67**
- 73 En garanti som ställts ut för ett annat företags åtaganden exponerar garanten för en kreditrisk som skall beaktas när information lämnas i enlighet med punkt 61. Ett exempel på en sådan situation är en värdepapperisering när företaget är exponerat för kreditrisker hänförliga till de tillgångar som värdepapperiserats även om dessa inte redovisas i balansräkningen. Om företaget har en skyldighet att gottgöra köparna av tillgångarna för kreditförluster, skall företaget lämna information om vilka slag av tillgångar som inte längre redovisas i balansräkningen, belopp och tidpunkt beträffande de framtida kassaflöden som enligt avtalet är hänförliga till tillgångarna, villkor i avtalet om gottgörelse samt den maximala förlust som företaget kan drabbas av till följd av sitt åtagande (se RR 16, Avsättningar, ansvarsförbindelser och eventualtillgångar). **68**
- 74 Information om koncentrationer av kreditrisker lämnas när de inte framgår av andra uppgifter om företagets verksamheter eller finansiella ställning och när de innebär en väsentlig exponering för kreditförluster vid uteblivna betalningar från motparterna. Det är företagsledningens uppgift att göra en bedömning av i vilken utsträckning det finns koncentrationer av kreditrisker med hänsyn tagen till både företagets och låntagarnas situation. RR 25, Rapportering för segment – rörelsegränar och geografiska områden, ger vägledning som kan vara användbar för att identifiera rörelsegränar eller geografiska områden inom vilka koncentrationer av kreditrisker kan uppkomma. **69**
- 75 En koncentration av kreditrisker kan uppkomma genom en exponering gentemot en enskild låntagare eller en grupp av låntagare, vars ekonomiska situation är sådan att den kan väntas påverkas på ett likartat sätt av omvärldsförändringar. Förhållanden som kan ge upphov till en koncentration av kreditrisker inkluderar vilken typ av verksamhet som låntagarna bedriver, exempelvis i vilken bransch de är verksamma, de geografiska områden i vilken verksamhet bedrivs och vilken kreditvärdighet som gruppen av låntagare har. Exempelvis har en tillverkare av utrustning för olje- och gasindustrin normalt kundfordringar där risken för kreditförluster är beroende av den ekonomiska situationen inom olje- och gasindustrin. En bank med stor internationell verksamhet kan ha väsentliga fordringar på utvecklingsländer och bankens möjlighet att erhålla betalning kan påverkas negativt av lokala ekonomiska förhållanden. **70**

- 76 Information om koncentration av kreditförluster omfattar en beskrivning av de gemensamma faktorer som kännetecknar varje koncentration och storleken av den maximala kreditrisken avseende samtliga finansiella tillgångar oavsett om de redovisas i balansräkningen eller ej. **71**
- Verkligt värde**
- 77 *För varje slag av finansiella tillgångar och finansiella skulder, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte, skall ett företag lämna information om det verkliga värdet. Om det är ogörligt att fastställa ett verkligt värde för en finansiell tillgång eller finansiell skuld med rimlig säkerhet på grund av tidsskäl eller höga kostnader skall detta förhållande anges tillsammans med information om de viktigare faktorer för det finansiella instrumentet som i första hand har betydelse för dess verkliga värde.* **72**
- 78 Information om verkliga värden används i stor utsträckning för att bedöma ett företags allmänna ekonomiska ställning och vid beslut som gäller enskilda finansiella instrument. Verkliga värden är också viktiga för många av de beslut som läsare av finansiella rapporter fattar, eftersom verkliga värden ofta återspeglar marknadens bedömning av nuvärdet av framtida betalningar hänförliga till ett finansiellt instrument. Information om verkliga värden möjliggör en jämförelse mellan finansiella instrument som har i stort sett samma ekonomiska karakteristika, oavsett deras syfte och oberoende av tidpunkten för eller namnet på emittenten eller säljaren. Verkliga värden ger en neutral grund för en bedömning av företagsledningens förvaltning genom att visa konsekvenserna av beslut att köpa, sälja eller behålla finansiella tillgångar och av att ådra sig, behålla eller avveckla finansiella skulder. När ett företag inte redovisar en finansiell tillgång eller finansiell skuld till verkligt värde i balansräkningen lämnas upplysning om det verkliga värdet. **73**
- 79 Det verkliga värdet på en finansiell tillgång eller finansiell skuld kan fastställas på flera olika sätt. Information om verkligt värde inbegriper information om vilken metod som tillämpats och vilka väsentliga antaganden som gjorts. **74**
- 80 Definitionen av verkligt värde utgår ifrån antagandet om företagets fortlevnad det vill säga det föreligger inte en avsikt eller ett tvång att ställa in betalningar, att väsentligt inskränka verksamheten eller att ingå transaktioner på oförmånliga villkor. Verkligt värde utgör därför inte det värde som företaget skulle erhålla vid en tvångsförsäljning eller en ofrivillig likvidation. Ett företag skall emellertid beakta aktuella förhållanden när det fastställer verkliga värden. Det verkliga värdet på en finansiell tillgång som företaget valt att sälja inom en nära framtid bestäms av det belopp som kan förväntas erhållas från en sådan försäljning. Hur stort belopp som kan erhållas vid en försäljning inom en nära framtid beror på hur likvid och djup marknaden är för tillfället. **75**
- 81 När ett finansiellt instrument omsätts på en aktiv och likvid marknad utgör det aktuella marknadspriset den bästa uppskattningen av dess verkliga värde. För finansiella tillgångar som ett företag innehar eller för finansiella skulder som ett företag avser att ta upp utgörs marknadspriset normalt av den aktuella köpkursen och för en tillgång som skall förvärfvas **76**

eller för en existerande skuld av den aktuella säljkursen. När aktuella köp- eller säljkurser saknas, kan den senaste betalkursen utgöra ett mått på det verkliga värdet förutsatt att det inte skett några viktigare förändringar i de ekonomiska omständigheterna mellan transaktionsdagen och balansdagen. När ett företag har matchande tillgångar och skulder kan det vara lämpligt att använda ett genomsnitt av köp- och säljkurserna när de verkliga värdena fastställs.

- 82 När det är liten handel i marknaden eller när marknaden inte är fullt etablerad eller när de poster som omsätts är små i förhållande till vad som skall värderas, är de noterade kurserna inte nödvändigtvis tillförlitliga mått på instrumentets verkliga värde. I sådana fall, liksom när noterade kurser saknas, kan företaget använda andra metoder för att fastställa verkliga värden som uppfyller kraven på tillförlitlighet enligt denna rekommendation. Exempel på metoder som ofta används på de finansiella marknaderna inkluderar jämförelser med marknadsvärdet på andra liknande instrument, nuvärdesberäkningar och optionsvärderingsmodeller. När ett företag använder nuvärdesberäkningar skall det använda en diskonteringsränta som är lika med den aktuella marknadsräntan för likvärdiga instrument, inklusive hänsynstagande till låntagarens kreditvärdighet, den återstående löptiden för vilken räntan är bunden, återstående tid fram till förfall samt den valuta i vilken betalning skall erläggas. **77**
- 83 Det verkliga värdet för en finansiell tillgång eller finansiell skuld fastställs efter avdrag för de transaktionskostnader som krävs för att omsätta eller reglera det finansiella instrumentet. Detta gäller oavsett om värderingen sker utifrån marknadspriser eller ej. Kostnaderna kan vara relativt små för instrument som handlas på en aktiv och likvid marknad, men kan vara väsentliga för andra instrument. Transaktionskostnader omfattar skatter och stämpelavgifter, avgifter och provisioner till mäklare, rådgivare, myndigheter och börser. **78**
- 84 När ett instrument inte omsätts på en organiserad marknad kan det vara olämpligt att fastställa och ange ett enda belopp som mått på instrumentets verkliga värde. I stället kan det vara bättre att ange ett intervall inom vilket det är sannolikt att det verkliga värdet ligger. **79**
- 85 När ett företag avstått från att lämna information om verkliga värden därför att det inte är praktiskt möjligt att fastställa dem med rimlig säkerhet, lämnar företaget information som gör det möjligt för läsarna av de finansiella rapporterna att göra egna bedömningar om möjliga skillnader mellan redovisade värden på finansiella tillgångar och finansiella skulder och deras verkliga värden. Förutom en förklaring till varför verkliga värden inte lämnats och information om viktiga faktorer som påverkar värdet, lämnas uppgifter om marknaden för instrumenten. I vissa fall kan den information som lämnas i enlighet med punkt 42 vara tillräcklig för att läsarna skall kunna bilda sig en uppfattning om instrumentets villkor. När företagsledningen anser sig ha en rimlig grund för att uttala sig om relationen mellan det verkliga och redovisade värdet för finansiella tillgångar och finansiella skulder kan den göra så även om den inte anser sig kunna beräkna ett verkligt värde. **80**

- 86 Anskaffningsvärdet för kundfordringar och leverantörskrediter med normala betalningsvillkor motsvarar vanligen det verkliga värdet. På motsvarande sätt gäller att det verkliga värdet för inlåning utan specificerad löptid utgörs av det nominella beloppet vid balansdagen. **81**
- 87 Information om det verkliga värdet för sådana finansiella tillgångar och finansiella skulder som inte redovisas till verkliga värden i balansräkningen lämnas på ett sätt som underlättar en jämförelse mellan redovisade och verkliga värden. Därför sammanförs och nettoredo visas verkliga värden på finansiella tillgångar och finansiella skulder endast om en nettoredo visning sker i balansräkningen. Uppgifter om verkliga värden på finansiella tillgångar och finansiella skulder som inte redovisas i balansräkningen lämnas åtskilda från värden på de tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen. Kvittning får endast ske om de förutsättningar för kvittning som gäller för tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen är uppfyllda. **82**

Finansiella tillgångar som redovisas till ett värde som överstiger verkligt värde

- 88 *När ett företag redovisar en eller flera finansiella tillgångar till ett värde som överstiger det verkliga värdet skall företaget ange* **83**
- a) redovisat och verkligt värde antingen för enskilda tillgångar eller för lämpliga grupper av tillgångar samt*
- b) skälen till varför det redovisade värdet inte skrivits ner och de argument som är grunden för företagets bedömning att det redovisade värdet kommer att återvinnas.*
- 89 Företagsledningen gör en bedömning av det belopp den räknar med att erhålla från en finansiell tillgång och huruvida tillgångens redovisade värde skall skrivas ner i de fall det överstiger det verkliga värdet. Den information som krävs enligt punkt 83 b) ger läsarna av de finansiella rapporterna en bakgrund till att förstå orsakerna till företagsledningens beslut och ger dem en möjlighet att bedöma om förhållandena kan komma att ändras och leda till en nedskrivning i framtiden. När så är lämpligt kan den information som krävs enligt punkt 83 b) redovisas på ett sätt som återspeglar företagsledningens beslut att inte göra en nedskrivning. **84**
- 90 Företagets redovisningsprinciper med avseende på nedskrivningar av värdet på finansiella tillgångar såsom de beskrivits i punkt 42, bidrar till att förklara varför en viss tillgång redovisas till ett värde som överstiger det verkliga värdet. Dessutom anger företaget skälen och argumenten för varför det är troligt att tillgångens värde kommer att återvinnas. Det verkliga värdet på ett fastförräntande lån, avsett att behållas till förfall, kan till exempel ha sjunkit under det redovisade värdet på grund av en höjning av marknadsräntorna. I ett sådant fall kan långgivaren ha underlåtit en nedskrivning om det saknas anledning tro att låntagaren inte kommer att betala. **85**

Säkring av förväntade framtida transaktioner

- 91 *När ett företag redovisar ett finansiellt instrument som en säkring av risker förenade med förväntade framtida transaktioner skall det lämna* **86**
- a) en beskrivning av de förväntade framtida transaktionerna, inklusive tidsperioden fram till dess att de förväntas inträffa,*
 - b) en beskrivning av säkringsinstrumenten samt*
 - c) uppgifter om storleken av uppskjutna eller oredovisade vinster och förluster samt tidpunkten för när dessa förväntas redovisas som intäkter eller kostnader.*
- 92 Företagets redovisningsprinciper anger när ett finansiellt instrument används för säkringsändamål och hur instrumentet redovisas och värderas i dessa fall. Den information som krävs enligt punkt 84 möjliggör för läsaren av de finansiella rapporterna att förstå innebörden och effekterna av att instrument används för säkring av förväntade framtida transaktioner. Informationen kan lämnas aggregerad när den säkrade positionen består av flera förväntade transaktioner eller när säkringen åstadkommit med hjälp av flera finansiella instrument. **87**
- 93 Det belopp som redovisas i enlighet med punkt 86 c) omfattar alla upplupna vinster och förluster på finansiella instrument som används för säkring av förväntade framtida transaktioner, oavsett om dessa redovisats eller ej. De upplupna vinsterna eller förlusterna kan vara orealiserade, men ändå ha påverkat balansräkningen, nämligen i de fall som säkringsinstrumenten värderats till verkligt värde. Om säkringsinstrumenten däremot värderas till anskaffningsvärde har de upplupna vinsterna eller förlusterna inte påverkat balansräkningen. Vinsterna eller förlusterna kan även vara realiserade om säkringsinstrumenten sålts eller reglerats. I ingetdera fallen påverkar emellertid vinsterna eller förlusterna företagets resultat innan den säkrade positionen realiserats. **88**

Övriga upplysningar

- 94 Företag uppmuntras att lämna ytterligare upplysningar när sådana upplysningar kan förväntas förbättra förståelsen hos läsarna av de finansiella rapporterna av hur de finansiella instrumenten använts. Det kan exempelvis vara önskvärt att lämna information om **89**
- a) det sammanlagda beloppet av ändringar i det verkliga värdet av finansiella tillgångar och finansiella skulder som påverkat periodens resultat,
 - b) det sammanlagda beloppet av oredovisade värdeförändringar på andra säkringsinstrument än dem som avser säkringar av förväntade framtida transaktioner samt
 - c) det genomsnittliga sammanlagda redovisade beloppet under perioden på finansiella tillgångar och finansiella skulder som redovisats i balansräkningen, det genomsnittliga sammanlagda nominella beloppet av finansiella tillgångar och finansiella skulder som inte redovisats i balansräkningen under perioden samt det sammanlagda genomsnittliga verkliga värdet under perioden av samtliga finansiella tillgångar och finansiella skulder, särskilt i de fall som de värden som gäller vid balansdagen inte är representativa för året som helhet.

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

När jämförbara uppgifter för tidigare perioder inte är tillgängliga första gången som denna rekommendation tillämpas, behöver de inte lämnas. **90**

IKRAFTTRÄDANDE

Denna rekommendation träder i kraft den 1 januari 2003. Tidigare tillämpning uppmuntras. **91**

ÖVERENSSTÄMMELSE MED IAS

Denna rekommendation (RR 27) överensstämmer med IAS 32, Financial Instruments: Disclosure and Presentation med följande undantag: **92**

- RR 27 inleds med en sammanfattning som saknar motsvarighet i IAS 32.
- IAS 32 p. 18-22, kräver att företag som emitterat ett finansiellt instrument skall redovisa instrumentet, eller dess delar, som skuld eller som eget kapital i enlighet med den ekonomiska innebörden av de villkor som gäller för instrumentet när det redovisas för första gången. P. 30-32 kräver att utdelning, hänförlig till ett egetkapitalinstrument som enligt p. 18-22 redovisats som skuld, skall redovisas som ränta. Redovisningsrådets bedömning är att en sådan omklassificering som föreskrivs i p. 18-22 respektive 30-32 inte är förenlig med årsredovisningslagen. För RR 27 saknas därför motsvarande punkter. I och med detta har också hänvisningarna till dessa punkter, dels i syftet, dels i punkt 23 i RR 27 strukits.
- IAS 32, p. 33, föreskriver att en finansiell tillgång och en finansiell skuld skall redovisas med ett nettobelopp endast om två förutsättningar är uppfyllda. Av p. 40 (a) i IAS 32 framgår att dessa förutsättningar inte är uppfyllda när flera finansiella instrument används för att efterlikna ett enda instrument.

Ett exempel är när ett företag kombinerar exempelvis ett lån i dollar med ett swapavtal enligt vilket företaget åtar sig att betala räntor och amorteringar i kronor och därför redovisar ett lån i kronor. Enligt IAS 32 skall lånet och swapavtalet redovisas var för sig. Eftersom värderingsreglerna, enligt IAS, är desamma för båda instrumenten påverkar en sådan redovisning inte resultatet. I Sverige skall emellertid swapavtalet värderas enligt lägsta värdets princip. Den säkrings-effekt som eftersträvas, och som föreskrivs i bilaga 2 till RR 8, Redovisning av effekter av ändrade valutakurser, kan därför inte uppnås.

Redovisningsrådet har inte funnit skäl att ändra RR 8 utan har i stället valt att inte ta in p. 40 (a) i IAS 32, samt den hänvisning till denna punkt som görs i p. 51 i IAS 32. I stället har gjorts ett tillägg i RR 27 av punkterna 26 och 35 b) som anger att flera finansiella instrument skall redovisas med ett nettobelopp när de efterliknar ett finansiellt instrument i valuta- och räntesäkringstransaktioner.

- IAS 32, p. 47 (b), anger att företag, för varje slag av finansiella instrument, skall ange dels "accounting policies", dels "basis of measurement". "Accounting policies" motsvaras i Redovisningsrådets rekommendationer av "redovisningsprinciper". För "basis of measurement" saknas ett motsvarande vedertaget svenskt begrepp. Vad som åsyftas är de grundläggande redovisningsprinciper som tar sig uttryck i att tillgångar och skulder värderas med utgångspunkt från anskaffningsvärden respektive från verkliga värden. Den bedömning som Redovisningsrådet gjort är att när ett företag informerar om sina redovisningsprinciper för enskilda slag av finansiella instrument, dessa omfattar också de grundläggande principerna som styr värderingen. I RR 27, punkt 42 b) har därför det krav på upplysning om "basis of measurement" som finns medtaget i IAS 32, p. 47 (b), utgått.
- IAS 32, p. 83, anger att verkligt värde skall fastställas utan avdrag för försäljningskostnader. Enligt ÅRL, 4 kap. 9 §, avses med verkligt värde försäljningsvärdet efter avdrag för försäljningskostnader vilket införts i punkt 78 i RR 27.
- P. 91-93 i IAS 32, har strukits i den senaste versionen av IAS 32 till följd av att det som där behandlas omfattas av IAS 39, Financial instruments: Recognition and Measurement. IAS 39 har givits ut efter IAS 32. Motsvarigheter till p. 91-93 har tills vidare intagits i RR 27 (punkterna 86-88) eftersom Redovisningsrådet inte givit ut någon rekommendation som motsvarar IAS 39.
- IAS 32 trädde ikraft den 1 januari 1996 medan RR 27 träder i kraft den 1 januari 2003.

BILAGA I EXEMPEL SOM VISAR HUR REKOMMENDATIONEN ÄR TÄNKT ATT TILLÄMPAS

Syftet med bilagan är att åskådliggöra hur rekommendationen är tänkt att tillämpas samt att bidra till förståelsen av dess innehåll. Bilagan utgör inte en del av rekommendationen.

Siffrorna inom parentes refererar till motsvarande punkter i IAS 32, Appendix, Examples of the Application of the Standard.

1. (A 1) Denna bilaga förklarar och beskriver hur RR 27 skall tillämpas på några vanliga finansiella instrument. De detaljerade exemplen skall endast uppfattas som beskrivningar och utgör inte nödvändigtvis det enda sätt på vilket rekommendationen kan tillämpas i det specifika fallet. En ändring av en eller flera av de förutsättningar som exemplen bygger på kan leda till väsentligt andra slutsatser vad gäller sättet att redovisa eller lämna upplysningar om ett visst finansiellt instrument. Denna bilaga redogör inte för hur alla krav i rekommendationen skall tillämpas i nedanstående exempel. Genomgående gäller att rekommendationen tar över vad som sägs i denna bilaga.
2. (A 2) RR 27 behandlar inte när ett finansiellt instrument skall redovisas i balansräkningen eller hur det skall värderas. I de fall principer angivits för när finansiella instrument skall redovisas i balansräkningen och hur de skall värderas handlar det alltså inte om krav som ställs i denna rekommendation.

DEFINITIONER

Vanliga typer av finansiella instrument, finansiella tillgångar och finansiella skulder

3. (A 3) Kontanter utgör en finansiell tillgång eftersom kontanter representerar betalningsmedel och följaktligen utgör den bas utifrån vilken alla transaktioner mäts och redovisas i de finansiella rapporterna. Ett tillgodohavande i bank eller annan liknande inrättning utgör en finansiell tillgång eftersom det representerar en avtalsenlig rätt för kunden att erhålla kontanter eller att dra en check eller motsvarande instrument mot tillgodohavandet för att reglera en finansiell skuld till en borgenär.

4. (A 4) Vanliga exempel på finansiella tillgångar som representerar avtalsenliga rättigheter att erhålla kontanter i framtiden och motsvarande finansiella skulder som representerar avtalsenliga åtaganden att betala kontanter i framtiden är
- kundfordringar och leverantörskrediter,
 - fordringar,
 - lån samt
 - obligationer.
- I samtliga fall motsvaras den ena partens avtalsenliga rätt att erhålla (eller åtagande att betala) kontanter av den andra partens åtagande att betala (eller rätt att erhålla).
5. (A 5) Andra slag av finansiella instrument kännetecknas av att den finansiella tillgång som erhålles eller överlämnas är något annat än kontanter. Om ett låneavtal, exempelvis, skall regleras med statliga obligationer, har innehavaren en avtalsenlig rätt att erhålla och emitenten ett avtalsenligt åtagande att leverera statliga obligationer och inte kontanter. Obligationerna utgör en finansiell tillgång eftersom de representerar ett åtagande från staten att betala kontanter. Låneavtalet utgör därför en finansiell tillgång för innehavaren och en finansiell skuld för emitenten.
6. (A 6) Enligt RR 6:99, Leasingavtal, skall en finansiell lease redovisas som en försäljning med lång kredittid. Leasingavtalet uppfattas i första hand som en rätt för leasegivaren att erhålla, och ett åtagande för leasetagaren att betala ett antal belopp som i stort sett motsvarar summan av räntor och amorteringar under ett låneavtal. Leasegivaren redovisar därför en finansiell fordran och inte den tillgång som leasingavtalet avser. Ett operationellt leasingavtal, å andra sidan, uppfattas i första hand som ett ännu inte fullföljt avtal enligt vilket leasegivaren är skyldig att tillhandahålla en tillgång en viss tid i utbyte mot en ersättning som kan jämföras med betalning för en tjänst. Leasegivaren fortsätter att redovisa den tillgång som avtalet avser snarare än de betalningar som kan påräknas i framtiden. Följaktligen anses en finansiell lease utgöra ett finansiellt instrument i motsats till en operationell lease (med undantag för leaseavgifter som förfallit till betalning).

Egetkapitalinstrument

7. (A 7) Exempel på egetkapitalinstrument utgörs av stamaktier, vissa slag av preferensaktier samt optioner utgivna av företaget som ger innehavaren rätt att teckna eller köpa aktier i företaget. Ett företags åtagande att emittera egetkapitalinstrument i utbyte mot ett annat företags finansiella tillgångar ger inte upphov till någon förlust för företaget och är följaktligen ingen belastning eftersom åtagandet resulterar i en ökning av det egna kapitalet. Det förhållandet att värdet på de tidigare ägarnas innehav av egetkapitalinstrument kan späs ut till följd av åtagandet medför inte att åtagandet är en belastning för företaget.

8. (A 8) En option eller ett annat liknande instrument, köpt av företaget, som ger det rätt att förvärva egna egetkapitalinstrument är inte en finansiell tillgång. Företaget erhåller inte kontanter eller annan finansiell tillgång genom att utnyttja optionen. Ett utnyttjande av optionen behöver inte vara förmånligt för företaget eftersom det resulterar i en minskning av det egna kapitalet och ett utflöde av tillgångar. Varje förändring i det egna kapitalet till följd av att ett företag förvärvar och dödar ett av sina egna egetkapitalinstrument utgör en överföring mellan de innehavare som valt att avyttra sina innehav av egetkapitalinstrument och de som valt att stå kvar som ägare och ger inte upphov till vare sig vinst eller förlust för företaget.

Derivat avseende finansiella instrument

9. (A 9) När ett derivat, som utgör ett finansiellt instrument, ingås får den ena parten en avtalsenlig rätt att byta finansiella tillgångar med annat företag under villkor som kan komma att visa sig förmånliga, eller ett avtalsenligt åtagande att byta finansiella tillgångar med annat företag under villkor som kan komma att visa sig oförmånliga. Vissa instrument innehåller både en rätt och en skyldighet att byta. Eftersom villkoren för bytet fastställs när avtalet ingås kan villkoren bli antingen förmånliga eller oförmånliga beroende på hur priserna på de finansiella marknaderna utvecklas.
10. (A 10) En köp- eller säljoption ger innehavaren en rätt att erhålla möjliga ekonomiska fördelar till följd av ändringar i det verkliga värdet av det underliggande finansiella instrumentet. På motsvarande sätt åtar sig den som ställer ut en option att antingen avstå från framtida ekonomiska fördelar eller att drabbas av möjliga ekonomiska förluster till följd av ändringar i det verkliga värdet av det underliggande finansiella instrumentet. Den avtalsenliga rätt som innehavaren har och den skyldighet som utställaren har, uppfyller kraven på en finansiell tillgång respektive en finansiell skuld. Det finansiella instrument som ett optionsavtal hänför sig till kan vara vilket slag av finansiell tillgång som helst, inklusive aktier och räntebärande instrument. Utställaren av en option kan ha åtagit sig att leverera ett skuldebrev snarare än en finansiell tillgång, men det underliggande instrumentet utgör ändå en finansiell tillgång för innehavaren om optionen utnyttjas. Optionsinnehavarens rätt att byta tillgångar under villkor som kan komma att visa sig fördelaktiga och utställarens skyldighet att byta tillgångar under villkor som kan komma att visa sig ofördelaktiga, skiljer sig från de underliggande tillgångar som byts när optionen utnyttjas. Innehavarens rättigheter och utfärdarens skyldigheter påverkas inte av sannolikheten för att optionen kommer att utnyttjas. En option att köpa eller sälja en tillgång som inte är en finansiell tillgång (exempelvis en råvara), ger inte upphov till finansiella tillgångar eller finansiella skulder, eftersom den inte uppfyller de krav som ställs i definitionen på att man skall erhålla eller erlægga finansiella tillgångar eller byta finansiella instrument.

11. (A 11) Ett annat exempel på ett derivat avseende ett finansiellt instrument är ett terminskontrakt som löper på sex månader, där den ena parten (köparen) åtar sig att leverera en miljon kronor i utbyte mot statliga obligationer med ett nominellt värde på en miljon kronor och där den andra parten (säljaren) åtar sig att leverera statliga obligationer med ett nominellt värde på en miljon kronor i utbyte mot en miljon kronor i kontanter. Under löptiden har parterna en avtalsenlig rätt respektive en avtalsenlig skyldighet att byta finansiella instrument. Om marknadspriset för de statliga obligationerna stiger över en miljon kronor är villkoren fördelaktiga för köparen och ofördelaktiga för säljaren. Om marknadspriset sjunker är effekten den motsatta. Köparen har både en avtalsenlig rätt (en finansiell tillgång) som liknar den rätt som gäller för innehav av en köpoption och en avtalsenlig skyldighet (en finansiell skuld) liknande den skyldighet som uppkommer vid utställandet av en köpoption. Säljaren har en avtalsenlig rättighet (en finansiell tillgång) liknande den rättighet som uppkommer vid innehav av en säljoption och en avtalsenlig skyldighet (en finansiell skuld) liknande den skyldighet som uppkommer vid utställandet av en köpoption. På samma sätt som gäller för optioner utgör dessa avtalsenliga rättigheter och skyldigheter finansiella tillgångar och finansiella skulder skilda från de underliggande finansiella instrumenten (de statliga obligationerna och kontanterna). Den viktigaste skillnaden mellan ett terminskontrakt och ett optionsavtal är att båda parter som ingått ett terminskontrakt har en skyldighet att fullfölja kontraktet medan en innehavare av ett optionsavtal kan välja om han vill fullfölja avtalet eller ej.
12. (A 12) Många andra typer av derivat ger upphov till rättigheter eller skyldigheter att genomföra ett byte som ränte- och valutaswappar, caps, collars och floors. Ett avtal om en ränteswap kan uppfattas som ett alternativ till ett terminskontrakt där parterna kommer överens om att byta ett antal kontantbelopp med varandra, det ena beräknat med utgångspunkt från rörliga räntor och det andra med utgångspunkt från fasta räntor. Terminskontrakt kan vara antingen standardiserade eller skräddarsydda (så kallade OTC-kontrakt) beroende på parternas önskemål.

Råvaruavtal och finansiella instrument hänförliga till råvaror

13. (A 13) Enligt punkt 14 i rekommendationen är kontrakt som avses att regleras enbart genom leveranser av en fysisk vara (ett exempel kan vara ett optionsavtal eller terminskontrakt avseende silver) inte ett finansiellt instrument. Det innebär att många råvaruavtal inte utgör finansiella instrument. Vissa avtal är utformade som, och handlas på samma sätt som, derivat avseende finansiella instrument. Ett terminskontrakt avseende råvaror kan sålunda köpas och säljas för kontanter eftersom det är noterat på en börs och kan omsättas många gånger före förfall. De som köper och säljer avtalet handlar emellertid med den underliggande varan. Trots att det är enkelt att köpa och sälja ett avtal för kontanter och trots att det är möjligt att lösa avtalet genom betalning med kontanter, kvarstår att kontraktet inte är finansiellt.

14. (A 14) Ett kontrakt som innebär att man erhåller eller levererar fysiska varor ger inte upphov till en finansiell tillgång hos den ena parten och en finansiell skuld hos den andre för så vitt inte betalningen är senarelagd i förhållande till den fysiska leveransen. Det är fallet med köp eller försäljning av varor på kredit.
15. (A 15) Vissa kontrakt avser råvaror men regleras inte genom att en råvara erhålls eller levereras. Regleringen sker i stället genom kontantbetalning enligt villkor som fastställts i kontraktet och inte genom betalning av ett fastställt belopp. Som exempel kan det nominella värdet av en obligation fastställas genom att marknadspriset på olja vid obligationens förfallodag multipliceras med en förutbestämd kvantitet olja. Det nominella beloppet är knutet till prisutvecklingen på en råvara men regleras med kontanter. Ett sådant kontrakt utgör ett finansiellt instrument.
16. (A 16) Definitionen av ett finansiellt instrument omfattar också kontrakt som ger upphov till icke-finansiella tillgångar eller skulder förutom finansiella tillgångar eller skulder. Sådana finansiella instrument ger vanligen den ena parten en option att byta en finansiell tillgång mot en icke-finansiell tillgång. En obligation som är knuten till olja kan, som exempel, ge innehavaren en rätt att erhålla en serie av fasträntebetalningar och ett fastställt kontantbelopp vid förfallotidpunkten med en option att byta ut det nominella beloppet mot en viss kvantitet olja. Intresset för att utnyttja denna option växlar över tiden beroende på hur oljepriset utvecklas i förhållande till hur utbytesförhållandet mellan olja och kontanter är reglerat i obligationen. Huruvida innehavaren av obligationen har för avsikt att utnyttja optionen eller ej påverkar inte bedömningen. Innehavarens finansiella tillgång och emittentens finansiella skuld innebär att obligationen är ett finansiellt instrument oberoende av de andra tillgångar och skulder som också tillskapas.
17. (A 17) Även om rekommendationen inte tillkom för att tillämpas på råvaruavtal eller andra liknande avtal som inte uppfyller kraven på att klassificeras som finansiella instrument, bör företag överväga om det är lämpligt att låta den typen av avtal omfattas av rekommendationens upplysningskrav.

KLASSIFICERING

18. (A 18) Det är relativt enkelt för emitterande företag att klassificera vissa finansiella instrument som skuld eller som eget kapital. Exempel på egetkapitalinstrument är stamaktier och optioner som, om de utnyttjas, kräver att den som ställt ut optionen emitterar stamaktier. Stamaktier innebär inte att emittenten är skyldig att överföra tillgångar till innehavaren utom när emittenten formellt beslutar om en överföring och därigenom får ett legalt åtagande gentemot aktieägarna. Exempel är beslut om en utdelning eller likvidation där tillgångarna efter reglering av skulder överförs till aktieägarna.

Perpetualer

19. (A 19) "Eviga" skuldinstrument, ibland kallade "perpetualer", ger i normalfallet innehavaren en avtalsenlig rätt att erhålla räntebetalningar vid fastställda tidpunkter som sträcker sig mycket långt fram i tiden och där återbetalningen av det nominella beloppet antingen är osannolik eller ligger långt fram i tiden. Ett företag kan, till exempel, emittera ett skuldebrev med årliga, eviga räntebetalningar på 8 procent beräknat på ett nominellt belopp om 1.000. Om 8 procent är marknadsräntan vid emissionstidpunkten åtar sig emittenten en avtalsenlig skyldighet att betala räntor i framtiden vars verkliga värde (nuvärde) är 1.000. Innehavaren och emittenten av instrumentet har en finansiell tillgång respektive en finansiell skuld på 1.000 och motsvarande ränteintäkter och räntekostnader på 80 per år i all framtid.

Sammansatta finansiella instrument

20. (A 22) Punkt 18 i rekommendationen anger för ett begränsat antal finansiella instrument hur emittenten skall redovisa den del som utgör en skuld skild från den del som utgör eget kapital. Punkt 18 behandlar inte hur innehavaren skall redovisa sammansatta finansiella instrument.

21. (A 23) En vanlig form av sammansatta finansiella instrument är konvertibla skuldebrev, dvs. skuldebrev kombinerade med en option att omvandla skuldebrevet till aktier utgivna av emittenten. Enligt punkt 18 skall emittenten av sådana instrument redovisa skuldebrevet och optionen var för sig i balansräkningen från och med när instrumentet redovisas för första gången.

a) Emittentens åtagande att genomföra överenskomna räntebetalningar och amorteringar utgör en finansiell skuld som kvarstår så länge som instrumentet inte konverterats. Skuldebrevets verkliga värde när det redovisas för första gången utgörs av nuvärdet av de framtida betalningarna som är hänförliga till skuldebrevet. Diskonteringsräntan utgörs av marknadsräntan vid emissionstidpunkten för skuldebrev med jämförbar kreditvärdighet, lika stora kassaflöden och med likartade avtalsvillkor men utan konverteringsrätt.

b) Optionen utgörs av en rätt att omvandla skuldebrevet till aktier utgivna av emittenten. Optionens verkliga värde består av tidsvärde och realvärde. Realvärdet av en option eller annat derivat är skillnaden, om positiv, mellan det verkliga värdet på det underliggande finansiella instrumentet och den kurs till vilken det underliggande instrumentet kan köpas, emitteras, säljas eller bytas. Tidsvärdet på ett derivat utgörs av dess verkliga värde minskat med realvärdet. Tidsvärdet är beroende av längden som kvarstår till att optionen förfaller. Det återspeglar dels den intäkt som innehavaren av derivatet går miste om genom att inte äga det underliggande instrumentet, dels den kostnad som innehavaren av derivatet sparar genom att inte behöva finansiera det

underliggande instrumentet, dels värdet av möjligheten av att derivatets realvärde kommer att öka innan det förfaller på grund av förändringar i värdet på det underliggande instrumentet. Det är ovanligt att optionen i ett konvertibelt skuldebrev eller liknande instrument har ett realvärde vid emissionstidpunkten.

22. (A 24) Punkt 23 i rekommendationen anger hur delarna i ett sammansatt instrument kan värderas när det redovisas för första gången. Följande exempel beskriver mer detaljerat hur sådana värderingar kan göras.

Ett företag emitterar 2.000 konvertibla skuldebrev vid början av år 1. Skuldebreven löper på tre år. Emissionskursen, som sammanfaller med det nominella värdet, är 1.000 vilket innebär att emissionsbeloppet uppgår till 2.000.000. Kupongräntan uppgår till 6 procent och betalas årligen i efterskott. Varje skuldebrev kan när som helst konverteras till 250 aktier.

Vid emissionstidpunkten är marknadsräntan för liknande skuldebrev, men utan konverteringsrätt, 9 procent och kursen på aktierna 3. Företaget förväntas betala utdelningar de närmaste tre åren på 0,14 i slutet av varje år. Den riskfria räntan över tre år är 5 procent.

Värdering av optionen som en residual

Enligt denna metod värderas först skuldebrevet varefter värdet på optionen fastställs som skillnaden mellan emissionslikviden och värdet på skuldebrevet. Nuvärdet av skuldebrevet beräknas genom att diskontera framtida betalningar med 9 procent, dvs. marknadsräntan för liknande skuldebrev men utan konverteringsrätt.

Nuvärde av det belopp som skall återbetalas efter 3 år	1.544.367
Nuvärde av kupongräntan - 120.000 per år under 3 år	<u>303.755</u>
Nuvärde av skuldebrevet	1.848.122
Värde av optionen (restpost)	<u>151.878</u>
Emissionslikvid	2.000.000

Värdering av optionen med hjälp av en optionsvärderingsmodell

Det är också möjligt att fastställa det verkliga värdet av en option direkt snarare än residualt på det sätt som beskrivits ovan. Optionsvärderingsmodeller används ofta av finansiella institutioner för löpande transaktioner. Det finns flera olika modeller, varav Black-Scholes är den mest kända, var och en med olika varianter. Följande exempel visar tillämpningen av en version av Black-Scholes modell som utgår från tabeller som finns tillgängliga bland annat i läroböcker om finansiering. De olika stegen när denna version av modellen skall tillämpas beskrivs nedan.

- 1) Standardavvikelsen i volatiliteten för avkastningen i den underliggande aktien multiplicerad med roten ur tiden som kvarstår till förfall.

- 2) Beloppet är ett mått på utrymmet för förmånliga (och oförmånliga) förändringar i priset på den tillgång som optionen är knuten till, dvs. i det här fallet aktierna i det företag som emitterat konvertiblerna. Volatiliteten i avkastningen på den underliggande aktien mäts med standardavvikelsen för kursutvecklingen. Ju högre standardavvikelsen är, desto högre är värdet på optionen. I det här exemplet antas standardavvikelsen för avkastningen på aktien vara 30 procent. Tiden som återstår till konverteringsrätten förfaller är tre år. Standardavvikelsen i volatiliteten för avkastningen i aktien multiplicerad med roten ur tiden som kvarstår till förfall kan följaktligen beräknas till

$$0,3 \times \text{roten ur } 3 = 0,5196.$$

- 3) Kvoten mellan den underliggande tillgångens justerade värde och nuvärdet av optionens lösenpris.

Måttet relaterar det justerade värdet av den underliggande tillgången till den kostnad som optionsinnehavaren måste betala för att erhålla tillgången och återspeglar optionens realvärde. Ju högre värde som måttet antar, desto högre är det verkliga värdet på en köption. I det här exemplet är den aktuella kursen på aktierna vid emissions tidpunkten 3. Nuvärdet av de förväntade utdelningarna under löptiden dras av från kursen eftersom en utbetalning av utdelningar reducerar aktiekursen och därmed också optionsvärdet. Nuvärdet av en utdelning på 0,14 per år under tre år diskonterad med den riskfria räntan på 5 procent är lika med 0,3813. Det justerade nuvärdet på den underliggande tillgången är följaktligen

$$3 - 0,3813 = 2,6187 \text{ per aktie.}$$

Konverteringskursen om tre år är 4 per aktie. Nuvärdet (under antagande att konvertering äger rum vid förfallodagen), diskonterat med den riskfria räntan på 5 procent utgör 3,4554. Kvoten kan följaktligen beräknas till

$$2,6187/3,4554 = 0,7579.$$

Konverteringsrätten är en form av en köption. Tabellen som visar värdet på köptioner visar att för de två värden som beräknats ovan (dvs. 2,6187 och 0,7579) kan det verkliga värdet på optionen uppskattas till 11,05 procent av värdet på den underliggande tillgången. Det innebär att värdet på konverteringsrätten kan beräknas som

$$0,1105 \times 2,6187 \text{ per aktie} \times 250 \text{ aktier per skuldebrev} \times 2.000 \text{ skuldebrev} = 144.683.$$

Det verkliga värdet på skuldebrevsdelen i det sammansatta instrumentet, framräknat som ett nuvärde av de betalningar som var hänförliga till det, plus det verkliga värdet på optionen framräknat med hjälp av Black-Scholes modell (dvs. $1.8488.122 + 144.683 = 1.992.805$) sammanfaller inte med emissionslikviden på 2.000.000. Differensen fördelas i proportion till det verkliga värdet på de båda delarna vilket medför att det verkliga värdet för skuldebrevet blir 1.854.794 och det verkliga värdet på optionen 145.206.

UPPLYSNINGAR

23.(A 26) Punkt 48 i RR 27 anger exempel på breda kategorier av transaktioner som, när de är väsentliga, företaget skall informera om i avsnittet om redovisningsprinciper. För var och en av kategorierna kan företaget välja mellan två eller flera principer. Nedan utvecklas diskussionen i punkt 48 och lämnas ytterligare exempel på omständigheter under vilka företaget anger sina redovisningsprinciper.

- a) Ett företag kan köpa eller emittera ett finansiellt instrument som medför åtaganden vilka, helt eller delvis, skall fullföljas vid en senare tidpunkt (den engelska beteckningen är executory contracts). Ett sådant finansiellt instrument kan leda till ett utbyte i framtiden och resultatet kan vara beroende av en framtida händelse. Sålunda leder varken rätten eller skyldigheten att konvertera eller lösa ett terminskontrakt till någon transaktion innan kontraktet löper ut trots att rättigheten och skyldigheten utgör en finansiell tillgång respektive en finansiell skuld. På motsvarande sätt gäller att en finansiell garanti inte förpliktar garanten att ta på sig skyldigheten att reglera den garanterade skulden förrän låntagaren ställt in betalningarna. Garantin är ändå en finansiell skuld för garanten eftersom det rör sig om en avtalsenlig förpliktelse att byta en finansiell tillgång (vanligen kontanter) mot en annan (en fordran på låntagaren som ställt in betalningarna) under villkor som kan vara oförmånliga.
- b) Ett företag kan genomföra en transaktion som formellt innebär ett köp eller en försäljning av ett finansiellt instrument men utan att den ekonomiska substansen ändras. Som exempel kan nämnas repor och omvända repor. Omvänt kan ett företag köpa eller sälja substansen i ett finansiellt instrument genom en transaktion som formellt inte leder till en övergång av äganderätten. Ett exempel är ett så kallad non-recourse lån, dvs. ett lån där ett företag pantsätter sina kundfordringar som säkerhet och går med på att inte använda inbetalningar från kunder till något annat än att reglera sin skuld.
- c) Ett företag kan sälja, helt eller delvis, en finansiell tillgång. I en värdepapperisering kan sålunda ett företag köpa eller sälja del av, men inte hela, den ekonomiska nytta som är förknippad med ett finansiellt instrument.
- d) Ett företag kan vara skyldigt, eller ha för avsikt, att koppla samman två eller flera enskilda finansiella instrument i syfte att uppfylla vissa krav. Det kan exempelvis gälla så kallad "in-substance defeasance", dvs. en deposition av finansiella tillgångar i en depå för att reglera en skuld utan att långivaren godkänt att tillgångarna utgör likvid.

- e) Ett företag kan använda sig av olika tekniker för att minska exponeringen för olika slag av risker. Exempel på tekniker är hedging (dvs. säkringstransaktioner), swapavtal där företag byter rörliga räntor mot fasta, diversifiering, garantier och olika typer av försäkringar. Dessa tekniker medför vanligen en minskning av riskerna för förluster till följd av en eller flera slag av de risker som är förknippade med finansiella instrument men medför att företaget utsätter sig för andra risker som bara delvis kan elimineras.
 - f) Ett företag kan kombinera två eller flera enskilda finansiella instrument i syfte att skapa ett syntetiskt instrument eller av andra orsaker än de som nämns i punkterna d) och e) ovan.
 - g) Ett företag kan köpa eller emittera ett finansiellt instrument i en transaktion där ersättningen inte är definitivt fastställd. Exempel på sådana transaktioner är när ersättningen inte utgörs av kontanter eller när man erhåller flera slag av tillgångar.
 - h) Ett företag kan köpa eller emittera en obligation, ett skuldebrev eller liknande instrument med en kupongränta som avviker från den aktuella marknadsräntan. Exempel på sådana instrument är noll-kupongare och lån som ges på synbarligen förmånliga villkor men som innehåller andra åtaganden, exempelvis lån med låg ränta till anställda.
24. (A 27) Punkt 49 i RR 27 anger ett antal exempel på förhållanden som ett företag bör informera om när de är av betydelse för att förstå hur finansiella tillgångar och finansiella skulder värderats. När det är osäkert om en monetär tillgång kan omvandlas till kontanter eller om det verkliga värdet på en finansiell tillgång sjunkit under dess redovisade värde skall företaget ange
- a) när det redovisade värdet skrivs ner,
 - b) till vilket värde som nedskrivningen görs,
 - c) hur intäkter hänförliga till tillgången redovisas samt
 - d) huruvida nedskrivningen av värdet på tillgången kan återföras vid en senare tidpunkt om förutsättningarna för nedskrivningen inte längre föreligger.

BILAGA 2 JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE NORMGIVNING

Enligt p. 40 (a) i IAS 32 samt p. A 25 i appendix, är det inte tillåtet att kombinera en finansiell tillgång och en finansiell skuld för att efterlikna ett annat finansiellt instrument. Ett vanligt exempel, som återfinns i bilaga 2 till RR 8, Redovisning av effekter av ändrade valutakurser, är när ett företag avtalat med annan om byte av åtaganden att betala ränta och amorteringar på lån i utländsk valuta (en så kallad valutaswap). Enligt bilagan, som hänvisar till BFN:s rekommendation R 7, Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta, skall "om företaget avtalat med annan om byte av åtaganden att betala ränta och amorteringar på lån i utländsk valuta (valutaswap), fordringen eller skulden värderas i den valuta som gäller enligt avtalet".

Innebörden av detta krav är att företaget kombinerar det ursprungliga lånet (eller fordran) med swapavtalet för att efterlikna ett lån (fordran) i en annan valuta än den ursprungliga. P. 40 (a) i IAS 32 föreskriver att de olika instrumenten, dvs. lånet (fordran) och swapavtalet, skall redovisas var för sig. Ett problem med en särredovisning är att swapavtalet är ett finansiellt instrument som, enligt ÅRL, skall värderas enligt lägsta värdets princip. Lånet (fordran), däremot, skall normalt värderas till balansdagskurs (det vill säga till verkligt värde). Lånet (fordran) och swapavtalet kommer därför att värderas enligt olika principer vilket gör att den eftersträvade säkringseffekten inte kan uppnås. Detta torde förklara varför både FAR, i sitt utkast till rekommendation, Redovisning av standardiserade optioner, terminskontrakt samt valuta- och ränteswappar och BFN, i R 7, kommit till slutsatsen att företag, i vissa fall, skall redovisa flera finansiella instrument med ett nettobelopp och inte var för sig. Redovisningsrådet har därför med hänsyn till bland annat BFN:s rekommendation, valt att inte ta in p. 40 (a) i IAS 32 i RR 27.

Som en följd av att EU-kommissionen ändrat EG-direktiven så att det numera är möjligt att värdera alla derivat till verkligt värde kommer också den svenska årsredovisningslagen att ändras. Avsikten är därför att i RR 27 införa motsvarigheten till p. 40 (a) när denna ändring är genomförd.

En stor del av RR 27, Finansiella instrument: Upplysningar och klassificering, behandlar vilka upplysningar företag skall lämna om finansiella instrument. För *icke-finansiella företag* saknar detta avsnitt direkt motsvarighet i svensk normgivning. Vissa krav på upplysningar ställs dock sedan tidigare. Det gäller, exempelvis, kravet på upplysningar om säkring av framtida transaktioner i punkt 40 i RR 8, Redovisning av effekter av ändrade valutakurser, vilken i allt väsentligt motsvaras av punkt 86 i RR 27. I och med att RR 27 träder i kraft upphör punkten 40 i RR 8 att gälla.

Vidare kan nämnas att ÅRL kräver upplysningar om konvertibla lån, 5 kap.13 § och att FAR i ett utkast till rekommendation, Redovisning av standardiserade optioner, terminkontrakt samt valuta- och ränteswappar framhåller att det är viktigt att lämna en klar redogörelse över tillämpade redovisningsprinciper för de instrument som behandlas. Dessa krav ingår bland de upplysningskrav som RR 27 ställer. Även FAR:s rekommendation 12, Redovisning av aktier och andelar, innehåller vissa krav på upplysningar.

De krav på upplysningar som RR 27 ställer kan delas in i sju grupper

1. upplysning om principer för hur företaget kontrollerar sina finansiella risker,
2. beskrivning av de olika finansiella instrument som används och vilka redovisningsprinciper som tillämpas,
3. upplysning om ränterisker och förfallotidpunkter m.m.,
4. upplysning om det belopp som bäst representerar den maximala exponeringen för kreditrisker på balansdagen och om väsentliga koncentrationer av kreditrisker,
5. upplysning om verkligt värde för samtliga finansiella tillgångar och skulder,
6. upplysning om skälen till att finansiella tillgångar och skulder värderas över verkligt värde samt
7. upplysning om säkring av framtida transaktioner.

För *finansiella företag* har Finansinspektionen utfärdat föreskrifter som på vissa punkter avviker från dem som återfinns i RR 27 (och därmed också från IAS 32). Exempel på skillnader är:

1. Föreskrifterna anger att nettoredovisning kan ske under vissa förutsättningar medan RR 27 säger att nettoredovisning skall ske under samma förutsättningar.
2. Föreskrifterna medger en nettoredovisning av transaktioner genom VPC vilket inte RR 27 gör.
3. Föreskrifterna medger undantag från tillämpningen av reglerna för nettoredovisning vid avistatransaktioner på valutamarknaden; motsvarande undantag saknas i RR 27.

I det avsnitt som behandlar klassificering av sammansatta finansiella instrument föreskrivs att skuldebrevsdelen och den del som utgör ett egetkapitalinstrument skall redovisas var för sig. En liknande regel finns i den av Redovisningsrådet utgivna rekommendationen RR 3, Redovisning av fordringar och skulder med hänsyn till räntevillkor och dold räntekompensation. I och med att RR 27 träder i kraft kommer RR 3 att dras tillbaka.

BILAGA 3 ÄNDRING I RR 8 OCH TILLBAKADRAGANDE AV RR 3

ÄNDRING I RR 8, REDOVISNING AV EFFEKTER AV ÄNDRADE VALUTAKURSER

I och med att RR 27, Finansiella instrument: Upplysningar och klassificering ges ut upphör punkt 40 i RR 8, Redovisning av effekter av ändrade valutakurser att gälla. Innehållet i punkt 40 i RR 8 motsvaras i allt väsentligt av punkt 86 i RR 27.

TILLBAKADRAGANDE AV RR 3, REDOVISNING AV FORDRINGAR OCH SKULDER MED HÄNSYN TILL RÄNTEVILLKOR OCH DOLD RÄNTEKOMPENSATION

I och med att RR 27 ges ut dras även RR 3, Redovisning av fordringar och skulder med hänsyn till räntevillkor och dold räntekompensation tillbaka. RR 3 ersätts av RR 11, Intäkter samt det avsnitt i RR 27 som behandlar klassificeringen av sammansatta finansiella instrument.

